

SLEKT OG DATA

MEDLEMSBLAD FOR SLEKT OG DATA

| ÅRGANG | 34 | NR. 3 | 2023 |

TEMA:

Slektstreff

Planleggingstips

Anbefalte
aktiviteter

Bevar
slektens
historie

MEDLEMSBLAD

for Slekt og Data.
Utkommer med
4 nummer pr. år

ABONNEMENT

for bibliotek og liknende
institusjoner kan tegnes
for kr 600,- pr. år.

ANNONSER

Lina Bjelland Myrvoll

E-POST:

generalsekretar@slektogdata.no

TLF.: 22 42 24 00

SLEKT OG DATA

POST/BESØKSADRESSE:

Øvre Slottsgate 2B,
0157 Oslo

TLF.: 22 42 24 00

www.slektogdata.no

REDAKTØR

Lina Bjelland Myrvoll

E-POST:

generalsekretar@slektogdata.no

REDAKSJONSLEDER

Knut S. Sørhusbakken

E-POST:

redaksjonsleder@slektogdata.no

OPPLAG

8760

DESIGN OG LAYOUT

Morten Hernæs

Aksell

TRYKK

aksell

TRYKT
I NORGE
NO - 1470

ISSN 0803-0510

SLEKT OG DATA

Utkommer med 4 nummer pr. år

TEMA
Slektstreff

Planleggingstips

Arbeidsplan

Arbeidsplan

Bevis

Slekts

historie

INNHold

LEDER

- 3** En unik arena
for slektsforskning

TEMA

SLEKTSTREFF

- 4** Slik lages et
vellykket slektstreff
- 11** Tips til lek og moro
på slektstreffet
- 14** Den erfarne
slektstreff-vertinnen
- 17** Slektsbegreper – hva betyr de?
- 20** Slektshefte
– et minne for livet
- 22** Slik samler du
slektsinformasjonen din
- 25** Gamle bilder til glede for flere
- 28** Spørsmål til den eldre garde
- 30** Hold styr på pengene

SLEKTS Historier

- 32** Norges lengste serieekteskap?
- 34** Den forsvunne gjortlerdrenge
- 38** Nye svar i gammel gåte

GRAVMINNER

- 40** Gravminnefotograf
– et givende arbeid
- 42** Vil du hjelpe til med Gravminner?

NYE KILDER

- 44** Slekt og Datas
frivillige kildebidrag

FORSIDEN

Familiegruppe
fotografert mellom
1910- og 1930-tallet

FOTO: PER MÆHLUM /
ANNO DOMKIRKEODDEN

4

11

20

22

40

En unik arena for slektsforskning

Har du vært med på et slektstreff, arrangert et selv eller vurderer å gjøre det? Det er du ikke alene om. Noen slekter har tradisjoner for å møtes på et slekts-
treff, andre ikke. Kanskje du kan ta initiativet til å
få til en samling?

På et slektstreff får du muligheten til å møte familie-
medlemmer fra ulike generasjoner fra rundt om i
landet. Det bidrar til å fremme samhørigheten i
slekten, berike forståelsen av slektens historie og skape
minner i fellesskap.

For oss som ønsker å utforske våre røtter nærmere,
gir slektstreff en unik mulighet til å samle og dele
verdifulle opplysninger og dokumentasjon om våre
felles forfedre. Kanskje kan eldre på slektstreffet
fortelle historier og minner som ikke finnes i kildene?
Da kan du få fylt inn tomme hull i slektstreet og
avdekke tidligere ukjente detaljer om forfedrene.

Selv var jeg for en del år siden med på et slektstreff
til familien til min datters far, hvor vi var over 400
personer. Det var et kjempeflott treff hvor det var

slektninger i alle aldre; til og med ble en ny
verdensborger født under samlingen et annet sted
i Norge. Det var veldig hyggelig med både sang,
musikk og mange gode samtaler over felles forfedre
som jeg fikk gleden av å være tilhører til.

Hvordan organiserer du et slektstreff? Hvilke
aktiviteter og leker kan tas med? Hvordan kan du
samle inn gamle bilder fra alle slektingene? Finnes
det en oppskrift på å lage et slektshefte som kan
deles ut under samlingen? Dette er bare noen av
spørsmålene du får svar på i denne utgaven av
medlemsbladet.

Du kan også lese mer om arbeidet som frivillige
i Slekt og Data legger ned for å gjøre flere kilder
tilgjengelig, fotograferingen i Gravminner og
flere spennende slektshistorier.

Dette er kjempegivende og nyttig lesning, og vi håper
du blir inspirert til å samle slekten din til et slektstreff i
fremtiden.

// For oss som ønsker å utforske våre
røtter nærmere, gir slektstreff en unik
mulighet til å samle og dele verdifulle
opplysninger og dokumentasjon om
våre felles forfedre. //

Heidi Ringrød
LEDER I SLEKT OG DATA

Slik lages et vellykket

Noen slekter har tradisjoner for å samles på slektstreff, andre ikke. Ønsker du å organisere et selv? Da er det viktig å starte planleggingen tidlig. Her får du tolv tips til hva det er viktig å huske på.

■ KNUST S. SØRHUSBAKKEN

1 Opprett arrangementskomité

Ettersom det er mye jobb å sette i gang et slektstreff, er det lurt å fordele arbeidsoppgavene på flere personer. Samarbeidet blir viktig både før, under og etter slektstreffet.

Antallet i arrangementskomiteen kan tilpasses etter hvor mange gjester som skal inviteres. Hvis flere slektsgrener skal komme på treffet, kan det være lurt å få med én person fra hver gren i komiteen.

2 Bestem hva slags slektstreff det skal være

Hvordan skal man avgrense, og hvem skal en ta utgangspunkt i? Skal slektstreffet være for alle som nedstammer fra én forfader, fra ett ektepar eller kanskje fra gården dere kommer fra? Kanskje er det fra forfedrene som begynte å ta gårdsnavnet i etternavnet sitt, og som også brukes blant flere i slekten i dag?

Et godt utgangspunkt kan være å invitere alle i slekten fra og med barn, om disse fremdeles lever, til og med

Et slektstreff krever mye planlegging, særlig hvis det skal inviteres svært mange. EIER: BØ MUSEUM

slektstreff

oldebarn eller tippoldebarn. Man kan også gjøre andre vrier, for eksempel bare å invitere barnebarn, oldebarn eller tippoldebarn. Som du ser, er det ganske stor forskjell i antall gjester mellom disse alternativene.

Det kan uansett fort bli snakk om mange gjester. Hvis du vil begrense antallet litt, går det an å velge én bestemt slektsgren, uten å gå så langt tilbake i tid. Det er moro med et stort slektstreff, men da er det også viktig at alle i arrangementskomiteen er innforstått med at jo flere gjester, desto større blir organiseringsjobben.

Et slektstreff kan være kun en middag/lunsj eller utfukt, men ofte er det slik at noen av gjestene kommer langveisfra og blir i flere dager. Da må dere bestemme om gjestene skal ordne seg selv disse dagene, eller om dere skal ha et program. Skal det kanskje være felles utflukter eller andre aktiviteter utenom selve festmiddagen? Hvis det blir et stort slektstreff over flere dager, kan kanskje de ulike slektsgrenene ha en egen mindre samling dagen før? Og når selve slektsmiddagen er over, er det kanskje aktuelt med en egen samling for de unge utpå kvelden?

Om du har slektninger fra andre land som ønsker å komme, kan det kanskje være lurt å velge et alternativ der flest mulig er invitert, slik at de møter mange slektninger når de først tar turen til Norge.

Skulle det eventuelt være noe konflikter i slekten, med parter som ikke snakker med hverandre, er den greieste løsningen likevel å invitere alle. Da holder du deg nøytral og lar alle selv bestemme om de ønsker å komme eller ikke.

3 Fordel arbeidsoppgaver

De ulike personene i komiteen kan ha ansvaret for hvert sitt område. Et forslag til oppgavefordeling kan være slik:

- ➔ Hovedansvar for planlegging og organisering, som følger opp de andre i arrangementskomiteen. Kanskje er det deg?
- ➔ Send ut invitasjoner, ha oversikt over hvem som har meldt seg på og betalt, samt kunne svare på spørsmål fra deltakerne.
- ➔ Leie arrangementssted og organisere mat og drikke til festkvelden. Ta en avgjørelse om gruppen skal reservere hotell i forbindelse med overnatting.
- ➔ Gjøre avtaler i forbindelse med for eksempel lek og aktiviteter, taler under middag, foredrag og musikk.

PLANLEGGINGSTIPSENE KORT FORTALT

1. **Opprett arrangementskomité.** Ta initiativ til å arrangere slektstreff sammen med andre slektninger. Antallet i komiteen tilpasses etter hvor stort slektstreffet blir.
2. **Bestem hva slags slektstreff det skal være.** Avklar hvor mange dager slektstreffet skal vare, samt om én eller flere slektsgrener skal inviteres.
3. **Fordel arbeidsoppgaver.** Del opp ansvarsområder og oppgaver blant slektninger for å lette arbeidsbyrden og få flere ideer og perspektiver. Det trengs også andre frivillige utenom de i komiteen.
4. **Sett av dato.** Finn en dato god tid i forveien der flest mulig har muligheten til å komme. Gjerne om sommeren.
5. **Finn egnet sted og overnatting.** Stedet bør være praktisk for de fleste deltakerne, samt være et sentralt sted i slekten. Det bør ikke bli for dyrt for gjestene. Vurder og reserver hotellrom til de langveisfarende.
6. **Lag gjesteliste.** Få oversikt over slektningene som kan inviteres. Opprett en Facebook-gruppe for å gjøre slektstreffet godt synlig.
7. **Send ut invitasjon.** Send ut invitasjoner i god tid, som gjøres via Facebook-gruppen for slekten eller e-post. Inkluder viktig informasjon som dato, sted, påmeldingsfrist og så videre. Bruk gjerne et digitalt påmeldingskjema.
8. **Planlegg program og aktiviteter.** Planlegg engasjerende aktiviteter for både voksne og barn. Ha også fokus på slektens felles forfedre, blant annet gjennom familietre, gamle bilder og foredrag om funn fra slektsforskning.
9. **Ordne mat og drikke.** Skal passe for alle, enten det er for eksempel buffet, grillfest eller catering. Kommer an på antall gjester og budsjett. Pass på allergier.
10. **Ting å huske på.** Følg opp avtaler som er pålagt når slektstreffet nærmer seg. Sørg for at alt er i rute.
11. **Kos deg med slekten.** Nyt samværet. Kom i kontakt med slektningene, og få mer informasjon om slekten. Det kan komme godt med i slektsforskningen din.
12. **Evaluer opplevelsen.** Hva var bra, og hva kunne blitt gjort bedre? Erfaringen kommer godt med til neste gang.

Kanskje man kan ta en utfukt til setra som slektningenes felles forfedre eide?

EIER: ANNO MUSEA I NORD-ØSTERDALEN

Fordel arbeidsoppgaver innad i arrangørkomiteen. Samarbeidet blir viktig i planleggingen. EIER: FREEPIK

- Gjøre avtaler og ha ansvar for felles gjøremål under slektstreffet, som for eksempel besøke gård, seter og kirkegård, og eventuelt leie av buss til utfukt.

Det trengs også frivillige til å hjelpe til med diverse oppgaver under selve slektstreffet, avhengig av hvor det arrangeres og hva som skal skje. Eksempelvis trengs det noen som pynter lokalene, noen som sørger for at det tekniske på storskjermen går riktig for seg og noen som koker kaffe. I tillegg ønskes det sikkert hjelp til ryddingen underveis, og etterpå?

Noen må også ha ansvar for å organisere en eventuell fellesfotografering. Med mange mennesker, og ulike slektsgrener, må noen ha kontroll på hvem det skal tas bilde av, når og hvor. Noen kan kanskje også opptre og kle seg ut som slektens felles forfedre?

4 Sett av dato

Til et slektstreff er det ønskelig at flest mulig har muligheten til å komme. Når på året og hvilke datoer kan være aktuelle med tanke på dette? På forhånd bør en tenke igjennom hvor lang tid samlingen skal foregå. En kveld, en helg eller over flere dager?

Det kan være lurt å unngå våren og høsten, da det ofte holdes konfirmasjoner rundt om i landet. En god løsning kan være å sette av sommeren, for eksempel i fellesferien, da en kan legge inn slektstreffet som en del av ferien. Før eller etter fellesferien er selvsagt også mulig.

Desto lenger unna arrangementsstedet mange i slekten

bor, jo tidligere bør det gis beskjed om når slektstreffet finner sted. Sett av en dato gjerne et års tid i forveien, slik at alle har god tid til å planlegge.

5 Finn egnet sted og overnatting

Mulighetene er mange når det kommer til hvor slektstreffet skal arrangeres. Dette kommer også an på hva slags slektstreff du ønsker å ha.

Ofte leier man et forsamlingshus til et arrangement som dette. Det går også an å leie et partytelt, slik at samlingen foregår utendørs. Et naturlig sted kan også være på en gård i slekten. Kanskje middagen kan være i en konferansesal på et hotell, eller skal slekten reise på en felles feriereise? Blir dere veldig mange som møtes, kan leie av for eksempel en idrettshall være et alternativ. Er dere få, kan en enkel piknik være et rimelig alternativ.

Viktige faktorer å tenke på er budsjett og gjestenes reisevei. Blir det for dyrt for deltakerne å være med, vil færre ha muligheten til å komme. Dette gjelder særlig de som reiser langt. De bruker allerede mye penger på transport, og da bør det ikke komme for store ekstra kostnader i tillegg.

Er det hotell i nærheten, er det mulig å reservere et visst antall rom, som langveisfarende gjester kan booke seg inn på. Hvis både slektstreffet og overnattingen foregår på ett og samme hotell, bør det være mulig å forhandle om totalpris. Hvis mange av deltakerne fra slektstreffet bor i området der samlingen skal finne sted, kan kanskje noen av disse åpne opp hjemmene sine for

Slektstreff er en hyggelig opplevelse både for store og små. FOTO: PAUL ANDREAS RØSTAD / NORSK TEKNISK MUSEUM

SLIK LAGER DU PÅMELDINGS-SKJEMA MED GOOGLE

- 1 Logg deg inn på Google-kontoen din, eller opprett en konto (har du Gmail, har du allerede en konto). Google Disk er gratis.
- 2 Klikk på de ni prikkene oppe til høyre.
- 3 Velg «Google Disk».
- 4 Klikk på «+ Ny» oppe til venstre.
- 5 Velg «Google Skjemaer».
- 6 Nå lager du et spørreskjema, men i stedet for spørsmål, skriver du inn «navn, e-postadresse, matallergier, tilretteleggingsbehov» og så videre.
- 7 Når du er ferdig med skjemaet, klikker du på «Send». Da får du noen valg om hvordan du skal dele skjemaet. Siden du kanskje ikke har e-postadressen til alle, men skal legge lenken til skjemaet ut i Facebook-gruppen, Facebook-arrangementet eller lignende, klikker du på lenketegnet (kjetting). Da kopierer du lenken og kan dele den med alle du vil.
- 8 Når folk begynner å svare på skjemaet du har sendt ut, kan du gå inn igjen i Google Disk for å se hvem som har meldt seg på i et eget dokument. Du finner det øverst i skjemaet du laget, der du kan velge å se spørsmålene eller svarene som har kommet inn.
- 9 Klikk på «+ Knytt til regneark», og du får alle påmeldingene samlet i ett ark.

overnattingsgjester? Det er også mulig å leie en folkehøgskole eller campinghytter, der alle bor samlet.

For at jobben ikke skal bli for stor for arrangementskomiteen, er det lurt å tipse gjestene om hvor de kan bo, men ikke ta på dere hele jobben med å ordne bosted for alle. Dere slipper mye arbeid hvis gjestene bestiller og betaler selv. Dere kan likevel reservere hotellrom, eller campinghytter, men overlate til gjestene å benytte seg av tilbudet innen en gitt dato som dere har avtalt med utleier.

6 Lag gjesteliste

En måte å få oversikt over de som skal inviteres, er å skrive ned navnene på de du kjenner til i slekten, gjerne som et slekstre, der de felles forfedrene man tar utgangspunkt i, står øverst. Men hva med slektningene du ikke kjenner til? Da kan du forhøre deg med andre i arrangementskomiteen, siden noen av dem kanskje har mer kontakt med deler av slekten enn det du har.

Ettersom de fleste i Norge er på Facebook, er det nyttig å opprette en gruppe på Facebook for de som blir invitert til slektstreffet. Navnet kan for eksempel være «Etterkommere etter ...» eller «Slektstreff 6. juli 2024». Gruppen kan senere gjøres lukket. Du kan invitere slektningene du har på vennelisten din, og be disse invitere andre de kjenner i samme slekt, som ikke nødvendigvis du kjenner til. Slik blir gruppen større.

Selv om de aller yngste ikke skulle ha en Facebook-profil, vil foreldrene og besteforeldrene ha det. De vil da

spre ordet om slektstreffet til andre i familien sin. Kanskje kan det også opprettes et eget lukket arrangement på Facebook angående slektstreffet?

7 Send ut invitasjon

I invitasjonen, som bør sendes ut i god tid, må du ha med viktig informasjon som dato, sted, eventuelle matallergier, påmeldingsfrist og hvordan de skal betale for å bli med. På vegne av arrangørkomiteen kan det opprettes et Vipps-nummer eller en bankkonto, som gjestene kan betale til.

Hvis noen i arrangementskomiteen har en Google-konto, kan dere gå inn i Google Disk og lage et gratis påmeldingsskjema. Da får dere svarene samlet i et eget dokument på Google. Alternativt kan påmeldingen gjøres ved at gjestene sender e-post eller SMS til den i arrangørkomiteen som har ansvar for å følge opp dette.

Invitasjonen kan deles i Facebook-gruppen, med lenken til påmeldingsskjemaet fra Google. Gruppen når nå ut til mange slektninger som er invitert. Husk også å få oversikt over voksne som ikke er på Facebook. Til de kan du sende invitasjonen på e-post, der du kan bruke den samme lenken til påmeldingsskjemaet fra Google. Å sende invitasjonen via brev kan også være et alternativ.

8 Planlegg program og aktiviteter

Når slekten er samlet, er det fint å skape noen felles minner, og ha aktiviteter som gjør at folk møtes og blir

Kanskje noen av slektningene kan kle seg ut som noen av forfedrene?

Det er viktig å passe på at det blir nok mat og drikke til alle. EIER: RAWPIXEL

kjent. Alle deltakerne kan for eksempel ha en felles tur til stedet der slekten har sitt utspring, eller besøke kirkegården der noen i slekten ligger begravd?

Man behøver ikke reise bort for å finne på noe sammen. Hva med å finne frem gamle uteleker fra da de eldre i familien var små, eller ha en familiequiz? Kanskje det kan lages priser og utmerkelser som kan gis under en prisseremoni? For eksempel til den eldste og yngste deltakeren, de som har reist lengst og så videre?

Få også noen til å dele interessante funn fra sin slektsforskning på de felles forfedrene, som kan gi nye innblikk til etterkommerne. Kanskje også noen av de eldste på treffet kan fortelle om sin barndom og oppvekst? Et annet tips er å lage et familietre for å vise slektsforbindelser, slik at alle kan se hvordan de er i slekt med hverandre. Dette kan inspirere til gode samtaler og familiehistorier. Det kan også gjerne lages et slektshefte til samlingen, som kan deles ut eller selges under treffet. Les mer om hvordan lage slektshefte på side 20.

Flere tips til leker og aktiviteter får du i neste artikkel på side 11.

9 Ordne mat og drikke

Sørg for å ha et variert utvalg av mat og drikke som passer for alle. Dette kan inkludere en felles buffet, grillmat eller catering. Maten kan også være en mulighet til å inkludere familiens tradisjoner og oppskrifter, som har blitt overlevert gjennom generasjoner. Vær også oppmerksom på eventuelle allergier og kostholdsbehov blant deltakerne.

Hva slags mat som skal serveres, kommer naturlig nok også an på hvor mange gjester som kommer og hva man har budsjett til. En rimelig løsning kan være at gjestene, som bor i nærheten, lager og tar med seg en rett eller grillmat selv. Eller skal noen i arrangørkomiteen lage maten til gjestene? Ha i så fall en plan på hvordan maten skal oppvarmes på stedet hvis nødvendig. En dyrere løsning er å bestille catering fra en pålitelig leverandør. Sørg da for at maten blir levert i tide.

Ha et utvalg av drikkevarer tilgjengelig, for eksempel vann, brus, saft, te og kaffe. Måltidet kan avsluttes med en variasjon av desserter, som kaker, frukt, iskrem eller annet som appellerer til deltakernes smak. Sørg også for å ha nok tallerkener, bestikk, glass og servietter tilgjengelig for alle gjestene. Kanskje vil du bruke miljøvennlige alternativer, som gjenbrukbare tallerkener og kopper?

10 Ting å huske på

Etter at viktige forberedelser er gjort i forkant, invitasjon er sendt ut og påmeldinger tikker inn, er det likevel en del ting å huske på når slektstreffet gradvis nærmer seg.

HOLD GJESTENE INFORMERT

Dette kan gjøres i Facebook-gruppen:

- Hold alle oppdatert underveis. Gi gode reisebeskrivelser.
- Send en påminnelse for å gjøre folk oppmerksom på om de har betalt og meldt seg på, eller ikke. Mange melder seg ofte på kort tid før fristen.
- Det kan også oppfordres til å dele gamle bilder av de felles forfedrene i gruppen, som kan vises under slekts-

Slekstreffet kan for eksempel foregå i et forsamlingshus, idrettshall, partytelt i hagen eller som en piknik. Det kommer an på hva slags treff det blir. EIER: OSLO MUSEUM

treffet på storskjerm. Dette er en fin måte å samle inn eldre slektsbilder på. I tillegg til å få lagret bildene digitalt, kan de også bli til en fotobok til glede for alle i slekten? Flere tips til hvordan du digitaliserer gamle bilder finner du på side 25.

FØLG OPP AVTALER

Videre må ulike avtaler følges opp. Har alle langveisefarende deltakere funnet et sted å bo? Får en gjennomført alle aktivitetene som først ble satt opp? Var det noe man måtte være oppmerksom på i lokalet der slekstreffet skal arrangeres? Har cateringfirmaet fått beskjed om det endelige antallet gjester? Hvis noen skal holde tale, er de i rute, og trenger de å vise noe på storskjerm? Husk også å svare på spørsmål som gjestene måtte ha.

FORDEL OPPGAVER

Avklar hvilke som kan hjelpe til med diverse oppgaver under slekstreffet, utenom de i arrangørkomiteen. Det anbefales å leie inn en fotograf til å ta gruppebilde av deltakerne. Er dere veldig mange, kan vedkommende også ta bilde av hver slektsgren. Er det derimot et lite slekstreff, kan noen med et godt kamera blant deltakerne ta et bilde. Ulempen blir da at vedkommende ikke blir med på gruppebildet, hvis en ikke har et kamerastativ tilgjengelig.

Avtal om noen kan være toastmaster under middagen. Skal også noen holde en velkomsttale, og kanskje presentere arrangørkomiteen? Det kan også være aktuelt å lage navneskilt, som viser navnet og hvor i slekten personen hører til. Er det ønskelig at lokalavisen kontaktes om de vil skrive om samlingen?

SØRG FOR NOK MAT OG DRIKKE

Når du vet eksakt hvor mange som kommer, må du passe på at det blir nok mat og drikke til alle. Ha klargjort om folk kan forsyne seg selv, eller om det blir en betjent servering. Husk også at merkingen av rettene må være tydelig med tanke på eventuelle allergier.

Avhengig av hva slags lokale man går for, er det også viktig å huske på at det blir nok bord og stoler til alle, samt at det er søppelbøtter tilgjengelig for avfallshåndtering.

11 Kos deg med slekten

Selv om det har vært mye planlegging i forkant, og du også har et ansvar under selve slekstreffet, er det viktig å nyte samværet når dagen endelig er her. Under middagen kan du gjerne få en ved hvert bord til å presentere hvem som er med fra hver enkelt familie, og hvilken slektsforbindelse de har. Pass på at det blir tatt et gruppebilde av slekten, og bilder fra samlingen for øvrig.

SPØR OM SLEKTEN

Dette er også en god anledning til å få mer informasjon om slekten. Kom i kontakt med slektingene du ikke får møtt ellers. Spør gjerne, for eksempel de eldre eller andre som har forsket på slekten, om hva de vet om de ulike forfedrene, og hva de selv gjør og har gjort i deres egne liv. Bruk en notisblokk til å skrive ned det som fortelles.

Hvis slekstreffet er over flere dager, går det kanskje an å møtes på et annet tidspunkt enn under for eksempel

Ringspill er en fin aktivitet å gjøre for både voksne og barn.

EIER OSLO MUSEUM

Å ha kaffe tilgjengelig på et slektstreff slår aldri feil.

EIER RINGVE MUSIKKMUSEUM

middagen for å snakke om dette. Da er det også enklere å gjøre lydopptak, ettersom det er mindre lyd og støy rundt. Få gjerne også med for eksempel fødsels- og eventuelt bryllupsdato, adresse og telefonnummer på alle deltakerne, så får du en god oversikt.

Har du gamle bilder eller album hjemme av personer du ikke vet hvem er? Ta dette med på slektstreffet for å høre om noen der vet noe mer. Du kan også spørre om de selv har gamle bilder liggende hjemme, som du ønsker å få tilgang til i ditt slektsforskningsarbeid.

FÅ TILBAKEMELDING

Etter hvert nærmer slutten av samlingen seg. Da kan du gjerne høre med flere av deltakerne om hva de har satt pris på under treffet, og om noe kunne blitt gjort bedre. Dette er gull verdt i planleggingen av neste slektstreff, som kanskje det er noen andre i slekten som skal stå for da?

12 Evaluer opplevelsen

Å evaluere slektstreffet er en fin måte å avslutte organiseringen på. Sammen med de andre i arrangørkomiteen kan man gå igjennom omfanget og standarden på samlingen ble gjennomført som dere hadde planlagt. Sjekk også om en fikk holdt seg innenfor budsjettet.

Fungerte for eksempel lokalene, overnattningen på hotellet, aktivitetene og slektsturen til gården på en god måte? Kom familiene godt overens, slik at det ble en fin opplevelse og stemning da man var sammen? Hvordan var den generelle tilfredsheten blant gjestene? Dere kan fortelle om deres egne erfaringer, samt legge frem hva gjestene du har snakket med synes. Bruk denne innsikten til å lære og justere fremtidige slektstreff for å gjøre dem enda bedre.

Det er koselig å møte slektninger en ikke treffer så ofte. Dette må gjerne foreviges. EIER. FREEPIK

Ikke glem å holde kontakten med slektningene, for eksempel gjennom Facebook-gruppen. Her kan det i ettertid deles bilder fra samlingen, hva de ulike familiene holder på med og eldre bilder fra felles forfedre. Dette vil minne deg på hvor morsomt det blir å møtes også neste gang!

Forhåpentligvis kan disse tolv tipsene hjelpe deg med å organisere et minneverdig og hyggelig slektstreff for hele familien. Lykke til!

KILDER

- Aaron. «Slik blir neste slektstreff perfekt!». MyHeritage. 2015.
- Artikler fra Slekt og Datas nettside.
- ChatGTP.
- Slektsforum.
- Tekna.no. «Den ultimate prosjektguiden for deg som skal arrangere bryllup». 2023.

FOTO: ANNE-LISE REINSFELT / NORSK FOLKEMUSEUM

Tips til lek og moro på slektstreffet

Ved å ha aktiviteter på et slektstreff skaper man felles minner og blir bedre kjent. Her får du noen tips til morsomme og lærerike aktiviteter, som passer fint når flere generasjoner er samlet.

■ KNUT S. SØRHUSBAKKEN

Det er flere grunner til at det er fint å ha noen felles aktiviteter på slektstreffet. For det første er det en anledning til å sette fokus på slekten og til å dele og videreformidle kunnskap om slektshistorien. Det er også en fin måte å sørge for at gjestene kommer i prat med andre enn dem de kjenner fra før, og slik blir kjent med flere av slektningene sine. I tillegg er det gøy og det lager god stemning!

Det er viktig å tilpasse aktivitetene til slektens interesser og størrelse, samt å sørge for at det er en balanse mellom avslappende og aktive aktiviteter.

Vi har delt tipsene inn i bli kjent med hverandre, del slektens historie, lek og moro, samt felles utflukter.

1 Bli kjent med hverandre

FÅ I GANG PRATEN

Det kan være lurt at alle gjestene har en navnelapp på seg, særlig hvis det er et stort slektstreff. For lettere å kunne orientere seg, går det an at hver slektsgren har

hver sin farge på navnelappen. Slik ser man raskt hvem som hører til hvilken gren.

Man kan også fargekode slektsgrenene ved at alle får en farget sløyfe rundt armleddene, eller kanskje dere vil trykke opp buttons eller t-skjorter i ulike farger? Poenget er at hvis man gir de ulike slektsgrenene farger, kan man ha aktiviteter der de ulike slektsgrenene konkurrerer mot hverandre, eller dere kan ha en aktivitet der dere ber alle om å gå og hilse på én person fra hver slektsgren.

SLEKTNINGSBINGO

Denne leken er fin å ha som en morsom aktivitet for eksempel før middagen, slik at folk ikke bare blir stående å snakke med sine nærmeste slektninger i starten. Det er også en passende aktivitet for å bli litt kjent/varme i trøya.

Alle gjestene får sitt eget bingoark med ulike utsagn, for eksempel «har en katt», «liker å danse», «er fra Bergen», «jobber som lærer», «er barnebarnet til Agnes», «har bodd på gården Stenbråten», og så videre. Deretter skal alle gå rundt å snakke med de andre slektningene. Når de møter en som passer til utsagnet, kan de markere på arket sitt ved å lage et kryss, eller skrive navnet til personen. Leken er ferdig når de har klart å fylle ut en rad eller hele bingoarket, alt ettersom hvor lenge man vil at leken skal vare. Leken kan vare til førstemann er ferdig, eller kanskje de fem første?

2 Del slektens historie

Det å ha aktiviteter som handler om forfedrene, gir deltakerne en dypere forståelse av hvor røttene deres kommer fra. Det finnes mange måter å lære mer om dette på.

FORTELL SLEKTSHISTORIER

Kanskje noen fra den eldre garde kan holde et lite foredrag om hvordan noen av forfedrene var, særlig hvis de selv fikk oppleve dem? Hvordan var de som personer, og hva ble fortalt om dem? Det er også interessant å høre om hvordan barndommen og oppveksten var til de som forteller om dette, for å lære om hvordan forholdene var tidligere.

Hvis det finnes en slektsforsker i slekten som vet mye om forfedrene, kan kanskje vedkommende trekke ut et par interessante eller spennende historier, og fortelle om dem? Et annet fokus kan være å ta utgangspunkt i en viktig hendelse i slekten. Hva skjedde og hvordan har det påvirket generasjonene som kom etter? Å krydre historien med noen bilder på storskjerm er lurt. Kanskje finnes det et utdrag fra et brev eller en dagbok eller muligens en gammel meldingsbok fra skolen som kan vises frem? Fotografier av dem man snakker om, gjør historien mer levende.

Det er også mulig å invitere inn en lokalhistoriker, som kan fortelle litt generelt om historien i bygda.

Historiefortellingen kan gi innsikt i familiehistorien som mange kanskje ikke var klar over. Historiene kan hjelpe med å knytte sammen løse tråder i slekten, og skape en følelse av sammenheng og å samles om et felles opphav. Legg gjerne til rette for at folk kan stille spørsmål og lære mer om familiens historie. Kanskje kan dette også inspirere de yngre generasjonene til å forske på slekten? På denne måten kan slektsforskning bidra til å bevare og dele familiens minner på en meningsfull måte.

LAG EN SLEKTSVEGG

Du kan også ha en egen utstillingsdel i lokalet der slektstreffet skal foregå. Blant annet kan du lage et familietre som henges på veggen for å vise slektsforbindelser, slik at alle kan se hvordan de er i slekt med hverandre. Det er opp til dere hvordan slektstreet skal bygges opp. Skal det vise fra forfedrene man tar utgangspunkt i for slektstreffet, og ned-

over til dagens slektninger? Skal det kun vise fra de nevnte forfedrene og bakover til enda eldre slekt? Eller skal det være et så komplekst tre at det viser begge deler? Ettersom gjestene vil synes det er morsomt å se navnet sitt i slektstreet, er det kanskje larest å ikke gå altfor langt bakover i slekten i denne sammenhengen. Det vil gi god oversikt.

På forhånd kan du også samle inn gamle bilder fra slektningene, og få noen av disse hengt opp ved slektstreet. Dette kan være portrettbilder av forfedrene, selskapsbilder, hverdagsbilder, familiebilder, bryllupsbilder og så videre. Bildetekstene ved siden av bildene kan beskrive hvem som er avbildet, hvilken situasjon det er fra, samt når det er/kan være tatt. Du kan lese mer om hvordan du samler inn gamle bilder til et slektstreff på side 25.

På samme måte som med gamle bilder, kan det også være litt tilfeldig hvem i slekten som tar vare på gjenstander etter forfedrene. Du kan derfor på forhånd oppfordre slektningene til å ta med ting de eier etter forfedrene, som de føler har en familieverdi. Dette kan for eksempel være en gammel klokke, skrin, smykke, dagbok, vase, bibel eller noe håndlaget. Gjenstandene kan stilles ut som en del av slektsveggen. Skriv gjerne på en lapp ved siden av hvem som har arvet dette, hva det er og hvem av forfedrene som eide gjenstanden. Har noen større møbler, som kommoder, krakker eller skap, etter forfedrene, kan dette tas bilde av, og henges opp på slektsveggen.

På denne måten blir utstillingen en fin variasjon av både bilder og fysiske gjenstander, og som gir slektningene mulighet til å dele familiehistorier i samtale med andre. I tillegg kan det være aktuelt å lage et slektshefte til slektstreffet. Dette kan du lese mer om på side 20.

QUIZ, LØYPE OG UTKLEDNING

Andre måter å minnes forfedrene på, kan være gjennom en slektsquiz. Spørsmålene bør ikke være altfor vanskelige, slik at det bare er slektsforskere som kan svaret. Legg til

Sekkeløp er en av flere klassiske utendørsleker som er moro for både barn og voksne. EIER: FREEPIK

Lag et familietre som henges på en slektsvegg.

FOTO: ESTHER LANGBERG / OSLO MUSEUM

svaralternativer. En kan for eksempel spørre om hva forfedrene jobbet med, hvor de bodde, hva barna het, hvor de ble født og hvor de ligger begravet. Noen av spørsmålene kan også være samfunnshistoriske i en nasjonal eller lokal sammenheng, som hvor mange som bodde i Norge da en av forfedrene ble født, eller når jernbanen kom til bygda der forfedrene bodde som voksen.

Det går også an å ha en spørsmålsløype utendørs, der deltakerne lagvis går fra post til post for å svare på spørsmålene. Her kan det også være oppgaver som er rettet mot barna, som å få så mange poeng som mulig på ringspill. Er det mange barn på slektstreffet, kan det også lages en egen barneløype. I stedet for spørsmålsløype, går det også an å lage en skattejakt med ledetråder som er knyttet til slektshistorien.

En morsom idé kan også være at noen i slekten kler seg ut som forfedrene, for eksempel ekteparet man tar utgangspunkt i for slektstreffet. Utkledningen kan gjerne komme overraskende på de andre, slik at «besøket» blir ekstra fornøyet. Dette vil være en levende og engasjerende måte å koble seg til familiens historie på. Forfedrene blir mer tilgjengelige og interessante for alle generasjoner, i tillegg til at det blir et øyeblikk som huskes.

3 Lek og moro

Det kan fort bli kjedelig for barna hvis man bare skal sitte ved et bord med foreldrene som snakker med andre slektninger. Da er det lurt at de kan ha noe annet å finne på. Ettersom anledningen er et slektstreff, kan det være moro å ta frem noen klassiske utendørs- og selskapsleker

som blir en nostalgisk og morsom opplevelse for både barn og voksne. Noen forslag kan være leker som:

- ➊ **POTETLØP:** Deltakerne legger en potet på en skje og må løpe en kort distanse uten å miste poteten. Kan også bruke egg.
- ➋ **SEKKELØP:** Man hopper i en sekk og konkurrerer om å komme først til målstreken.
- ➌ **HESTESKOKASTING:** Det kastes hestesko mot en jernstikke med en viss avstand. Jo nærmere hestekoer er stolpen, jo flere poeng.
- ➍ **KUBB:** To lag kaster pinner for å treffe og velte kubbene på motstanderens banehalvdel, før de forsøker å treffe og velte kongen i midten for å vinne spillet.
- ➎ **BLINDEBUKK:** En person skal prøve å fange de andre deltakerne mens øynene er dekket.
- ➏ **KASTE PÅ BOKS:** Et tårn stablet av bokser skal forsøkes veltes ved å bruke små poser fylt med sand til å kaste med.
- ➐ **KASTE PÅ STIKKA:** Deltakerne kaster mynter mot en pinne, eller stikke, som er satt ned i bakken, eller mot en strek, sirkel eller vegg. Den som kommer nærmest målet, vinner.

Andre leker kan være badminton, ringspill, gå på stylder og hoppetau. Aktuelle aktiviteter kommer også an på hvor stort slektstreffet er, og da hvor mange barn som er til stede. Det kan også være lurt å ha tegnesaker, brettspill, puslespill og Lego tilgjengelig. Ta også med leketøy til de minste, gjerne som eldre generasjoner har brukt, hvis mulig.

Det går også an å lage uhøytidelige priser og utmerkelser, rettet mot både barn og voksne. Det kan dreie seg om for eksempel slektstreffets yngste og eldste deltaker, hvem som ligner mest på en av forfedrene, mest nysgjerrige barn om forfedrene, hvem som har reist lengst til slektstreffet, i tillegg til de som vant quiz/spørsmålsløype/skattejakten. Ble det laget en egen barneløype, bør alle deltakende barn få premie.

4 Felles utflukter

Å dra på felles utflukter under slektstreffet vil skape en positiv atmosfære som gjør samlingen minneverdig og meningsfull for alle deltakerne. Forslag til utflukter kan være:

- ➊ **OPPHAVSBEØK:** Besøk stedet der slekten har sitt utspring. Kanskje det er en gård?
- ➋ **SETERBEØK:** Drev forfedrene ei seter på fjellet? Besøk setra for å få en følelse av hvordan det var å ha beiteområde på den tiden.
- ➌ **SKOLE- OG ARBEIDSBESØK:** Hvordan ser det ut i dag der forfedrene gikk på skole og jobbet?
- ➍ **KIRKEGÅRDSBEØK:** Ta en tur til kirkegården der noen i slekten er gravlagt.

Forhåpentligvis kan disse tipsene gi ideer til hvilke aktiviteter du ønsker å ha med i ditt neste slektstreff. ■ ■

Den erfarne slekts- treff-vertinnen

– Det er en glede for meg å holde slektstreff for å gi og få kunnskap om forfedre som mine foreldre og besteforeldre fortalte om, sier Sissel Marit Bue, som har vært primus motor i avviklingen av flere slektstreff de siste årene.

■ KNUTS.SØRHUSBAKKEN

Det begynte med at hun tok initiativ til å samle slekten på sin mormors side i Nittedal utenfor Oslo i 2012. Deretter var det på morfars side i samme kommune tre år etter, farfars side i Rakkestad i Østfold i 2019, før det ble et gjenforeningstreff fra slekten på mormors side i sommer. I tillegg deltok hun på et i fjor, etter etterkommere av slektninger som bosatte seg i Madagaskar.

– På treffene har det vært alt fra rundt 25 til 80 deltakere, med både spedbarn og folk som har passert 90. Det er veldig hyggelig med nye bekjenskaper på slike samlinger, sier Bue, som har mange jern i ilden, blant annet som styremedlem både i distriktslaget Slegt og Data Oslo/Akershus og Slegt og Datas landsstyre.

BLE TIDLIG INTERESSERT

Ettersom slektsforskningen er en viktig del av årsaken til at hun arrangerer slektstreff, i tillegg til å møte mange

trivelige slektninger, må vi få klarhet i noe vesentlig: Hvorfor denne interessen med å vite mer om forfedrene, og når kom den?

– Jeg synes dette er en artig hobby å drive med, og så er det spennende å finne dokumentasjon på hvem forfedrene var, hvordan de levde og om de kom fra fattige eller rike kår, påpeker hun, og legger til at hun har kommet tilbake til 1500-tallet på noen slektsgrener, mens andre foreløpig har stoppet på 1700-tallet.

Som liten ble hun med faren på mange bilturer rundt om i Østfold for å besøke slektningene hans. Mulig begynte interessen ubevisst allerede da. Likevel var det tidlig i 30-årsalderen det begynte.

– Jeg husker at jeg satt og skrev ned anetavler på millimeterpapir, samt samtalene jeg hadde med forfedrene mine om hvem som var hvem, minnes hun.

Men det var særlig da hun gikk av med pensjon som 62-åring i 2011 det tok helt av, som hun sier det selv. Etter

Sissel Marit holder presentasjon om forfedrene. FOTO: TOR KRISTIAN BUE

Sissel Marit Bue.

Sissel Marit i samtale med Bue-slektens eldste, 90 år gamle Odd Kristensen. FOTO: TOR KRISTIAN BUE

Sissel Marits oldeforeldre på morfarens side, Anton Christiansen Strøm og Randi Karine Iversdatter Strøm, sammen med døtrene Camilla og Ruth.

ELDER: SISSEL MARIT BUE

å ha bodd i Nordland lenge, flyttet hun sørover til Nittedal.

– Det er der hjertet av slekten befinner seg, så det var ikke tilfeldig at det ble der. Nå har jeg også mye mer slekt rundt meg, ettersom hele slekten er fra østlandsområdet, sier hun, som selv vokste opp i hovedstaden.

NYE HISTORIER OM FORFEDRENE

Ved å lage slektshefte, familietre med bilder og holde foredrag om forfedrene, sørger hun for at arbeidet hennes blir synliggjort for de andre i slekten på slektstreffene.

Det er særlig moro å treffe de eldste hun ikke har møtt før.

– De har jeg fått intervjuet i etterkant, og da har de fortalt historier om forfedrene som var nytt for meg. Dette er informasjon jeg tar med meg videre i arbeidet, sier Bue.

Det er nettopp det: Hun møter nye ansikter på slektstreffene, mens andre har hun møtt før, blant annet ved å ha snakket med dem om slekten.

– Mange slektninger jeg møter har noe å si om forfedrene. Alle historier og nye opplysninger tar jeg også med i slektsheftene, slik at de blir oppdatert til neste gang slekten møtes. I heftene inkluderer jeg også litt lokalhistorie og hvem som eide ulike gårder, for å sette det litt i perspektiv, sier hun.

ROSES FOR SLEKTSFORSKNINGEN

På slektstreffene holder hun ikke bare ett, men flere foredrag om forfedrene. Hun har en klar formening om hvorfor.

– Jeg synes det er bedre å holde flere korte presentasjoner på rundt et kvarter enn å holde på for

lenge. Interessen til forsamlingen er jo varierende; noen er ivrige, mens andre er likegyldige. Jeg pleier å snakke først litt om oldeforeldrene, og etter en pause kommer jeg litt innpå forgjengerne deres og hva jeg har funnet ut om dem. Jeg forteller ikke «alt» jeg vet, men det viktigste, slik at de blir stimulert nok til å bli litt interessert. Jeg kommer også litt innpå hvor jeg finner alle disse opplysningene.

– Og etter en ny pause, sier jeg mot slutten noen ord om at det har vært hyggelig å møte slektningene på slektstreffet, altså etterkommerne av de jeg har snakket om tidligere. Da blir det en rød tråd, forteller Bue.

Mange kommer også bort til henne under samlingene og takker henne for innsatsen hun legger ned i arbeidet med både slektstreffene og slektsforskningen.

– Det gir meg mye når folk gjør det. For mange har jeg nok vekket en interesse for slektsforskningen, og en del spør om presentasjonen fra foredragene i etterkant. Noen blir også nysgjerrig på å høre mer om forfedrene. Vi har også blitt en liten gjeng i Nittedal som møtes jevnlig for å finne ut mer om vår felles slekt, sier hun.

IKKE BEVIS FOR FAMILIEHISTORIEPÅSTAND

Som kjent er det ikke alltid at familiehistorier er sanne. Dette har også Sissel Marit Bue erfart. For selv om hun får mest skryt etter foredragene, er det særlig én gang dette ikke var tilfellet.

– Vi er mange ganger blitt minnet om at vi i morfarslekten er av Bernadotte-slekten i Sverige. Mine tipp Tippoldeforeldre, Nicoline og Jon, fikk sitt første barn utenfor ekteskap, min tippoldefar Iver. Men i familien ble det hevdet at prins Oscar Bernadotte var far til Iver. Det ble dokumentert gjennom et bilde, tre

Arrangørkomiteen fra 2015. F.v. Anne Hval Jensen, Egil Karlsen, Carsten Ruus, Karin Karlsen, Sissel Olufsen, Sissel Marit Bue og Odd Jensen. FOTO: HARALD E. BUE

Fra huset til Sissel Marits oldeforeldre, hennes mormors foreldre, på Åneby i Nittedal. Oldemor Albertine Aaneby nummer tre fra venstre, og oldefar er ytterst til høyre.

EIER: SISSEL MARIT BUE

svenske uniformsknapper og en eiendom som Iver og moren fikk bo på av det svenske hoff.

Etter å ha gått nøye gjennom blant annet både kirkebøker og folketellinger, fant hun ikke bevis for at faren var av Bernadotte-slekt.

– Bildet kunne hvem som helst ha og uniforms-knappene kunne like godt ha vært faren Jon sine, som var underoffiser i den norsk-svenske hæren. Småbruket fikk Iver av sine svigerforeldre da han giftet seg. Foreldrene til Iver giftet seg like etter hans dåp, og han fikk etter hvert åtte søsken, sier hun.

– Da jeg presenterte dette på slektstreffet, var det noen som ble så skuffet at jeg fikk høre det så det holdt. Da sa jeg: «Hvis dere klarer å legge frem for meg at han er en Bernadotte, gjerne for meg, men jeg klarer ikke å gjøre det». Da ble det stille, smiler hun, som i ettertid har vært i kontakt med den svenske historikeren Ted Rosvall, som har skrevet et oppslagsverk om Bernadotte-slekten. Han hadde heller ikke hørt at dette skal ha vært tilfellet.

HAR LÆRT MYE OM ARRANGERING

Det har gått elleve år siden hun holdt det første slektstreffet. Hun har gjort seg flere erfaringer siden da.

– I 2012 sto jeg for alt selv, noe som ble mye jobb. Etter det har vi vært en arrangørgruppe på rundt fem personer, der alle har ansvar for ulike oppgaver. Det blir noe helt annet. Mye av dette dreier seg ikke om slektsforskning, men om å ordne lokale, sende ut invitasjoner, bestille mat og så videre, sier hun.

Slektsforskeren er tydelig på at det kreves mye og nøysom planlegging, og at man sammen med arrangørgruppen bør starte minst et års tid før slektstreffet finner sted. Det kan heller ikke bli for dyrt for deltakerne. For familier kan det være rimeligere for barn, og gratis for spedbarn. Det er også lurt å ha noen aktiviteter.

– Det bør være leketøy og tegnesaker til barna, slik at de kan drive litt for seg selv. Til de voksne er det lurt å sette frem bygdebøker, gamle fotoalbum og gjenstander etter forfedrene. På en vegg kan en også henge opp et familietre, samt bilder som forteller en historie, sier hun.

Ved hjelp av bordkort under festmiddagen har hun også sørget for at deltakerne får snakket med andre de ikke kjenner så godt fra før av.

– Hvis ikke er det fort gjort at familiene sitter hver for seg. Det hender at vi plasserer de vi vet skravler litt ekstra rundt omkring for å hindre at det blir litt stille til å begynne med. Det er jo naturlig at noen er litt stille i starten, men så åpner man seg mer opp etter hvert, sier Bue.

ET RESULTAT AV SLEKTSFORSKNINGEN

Hun påpeker at slektstreff er en unik arena for folk som er interessert i slektsforskning.

– Bruker man en del tid på denne hobbyen, er det vanligste at man forteller litt om dette til de nærmeste i familien og venner. Men på et slektstreff kan du møte mange potensielt interesserte ved å si litt om det du har funnet ut, ettersom du har forsket på alle sin felles slekt.

– Hvis man vil planlegge et slektstreff, blir dette på mange måter et resultat av slektsforskningen. Mye ny informasjon kan også hentes ved å snakke med dem om forfedrene, som jeg gjør, sier hun.

Etter å ha hatt slektstreff på siden til mormor, morfar og farfar, er det farmors slekt fra Modum i Buskerud som nå står for tur.

– Jeg håper å få til et slektstreff der neste år, men det gjenstår å se enda. Jeg har også noen tremenninger som er interessert i å få til noe i Bærum, som er der faren min kom ifra. Noe skal det nok bli, smiler hun. ■ ■

Syver Anthon Syversen og Anne Regine Johannesdatter. De var Sissel Marits oldeforeldre og hennes farfars foreldre.

EIER: SISSEL MARIT BUE

Slektsbegreper – hva betyr de?

På et slektstreff kan du møte på for eksempel tremenninger, filletanter og grandonkler. Hva betyr de ulike slektsbegrepene, og hvor er de i slektstreet ditt? Her får du en oversikt over kjente og ukjente slektsbegreper, samt noen gamle, som du kan støte på i kildene.

■ KNUST S. SØRHUSBAKKEN

Når vi driver med slektsforskning i dag, skriver vi ofte ned mange opplysninger om forfedre og slektninger i et slektsprogram, og så regner den ut for oss hvordan slektskapet er, slik at vi får kontroll på alt.

Før i tiden dreide slektsforskningen seg mer om manuelt arbeid. Da måtte man forholde seg til de ulike slektsbegrepene selv for å holde styring på hvem de var i slektsforholdet ditt. Det var ikke et dataprogram som kunne fortelle det på et blunk.

Som slektsforsker er det likevel også i dag viktig å kjenne til de mange slektsbegrepene for å komme seg

videre i slektsforskningen. Dette er også relevant å vite når det kommer til hvilke slektninger en bør invitere til et slektstreff. Og på hvilken måte er du i slekt med alle de du møter der?

SLEKT, SKYLDFOLK OG FAMILIE

Innenfor slektskapsterminologien finner vi deskriptive og klassifikatoriske termer. De deskriptive termene viser til en unik genealogisk posisjon, som sønn eller datter. De klassifikatoriske termene slår sammen ulike posisjoner,

Hvordan er du i slekt med alle de du møter på et slektstreff? Det er ikke alltid like enkelt å holde styr på. EIER: FLICKR

som tremenninger eller oldeforeldre, som kan dekke flere genealogiske posisjoner.

Det er tre hovedbegreper når det kommer til slektskapsbeskrivelse: slekt, skyldfolk og familie. I tillegg finnes det mange enkeltbegreper.

Med slekt menes alle man har blodsband (eller adoptivband) til, samt ektefelle. En slekt kan også bety en rekke med forfedre, gjerne med felles slektsnavn.

Skyldfolk har noe felles med slektninger, men avgrenses gjerne med tanke på hvor langt en går ut i slekten. Hvor langt man strekker det å ta seg av noen, varierer både med tid og sted. Ut over foreldre, søsken og barn graderes skylden, slik at søskenbarn kommer nærmest, deretter tremenninger og så videre. For øvrig er søskenbarn de siste som kan arve ifølge arveloven.

Den minste enheten er familie, og tilsier foreldre, søsken, partner og egne barn. Storfamilie kan derimot omfatte flere enn dette.

SELVFORKLARENDE BEGREPER

Enkeltebegreper til et slektsforhold finnes det mange av, og en stor andel av disse er selvforklarende. Da tenker vi særlig på far/mor/foreldre, sønn/datter/barn og bror/søster/søsken som de mest grunnleggende. Muntlige former kan være blant annet pappa, moder'n, storebror eller lillesøster.

Begrepet skyldfolk avgjorde hvor langt ut i slekten man hadde en plikt til å ta seg av de som trengte hjelp, for eksempel de eldste i familien. FOTO: MINA SKRAASTAD / ANNO DOMKIRKEODDEN

Samtidig er det viktig å huske på at et barn i dag like gjerne kan ha to fedre eller to mødre, og at en ikke skiller mellom felles barn og barn fra tidligere forhold, for eksempel hel-, ste- eller halv søsken.

For å kunne definere de ulike begrepene er en likevel avhengig av å ha noen «faste rammer». Med dette vil det si at far betyr «mannlig biologisk opphav», bror «sønn av samme foreldrepar» og så videre. «Gift med» kan i dag like gjerne bety samboerskap.

Andre opplagte slektsforhold er bestefar/bestemor/besteforeldre, farfar/farmor, morfar/mormor, oldefar/oldemor/oldeforeldre, tippoldefar/tippoldemor/tippoldeforeldre, tippoldefar/tippoldemor/tippoldeforeldre, tippoldefar/tippoldemor/tippoldeforeldre (og så videre), sønnesønn/dattersønn, sønneatter/datterdatter, sønnesønns sønnesønns sønn/sønnesønns datterdatter (og så videre).

MINDRE KJENTE SLEKTSBEGREPER

Det er også en del slektsbegreper som kan trenge nærmere forklaring. Da menes først og fremst disse:

- ONKEL: Bror av far eller mor. Kan også være ektefelle til fars eller mors søster.
- TANTE: Søster av far eller mor. Kan også være ektefelle til fars eller mors bror.
- FARBROR: Fars bror.

Slektsforholdet til for eksempel en sin tippoldemor er enkel å forstå, da det er bestemor til en persons bestemor.

FOTO: EMILIE HENRIKSEN / FINNMARK FYLKESBIBLIOTEK

«Kynning», «måg» og «frenke» er tre av flere eldre slektsbegreper du kan støte på i kildene.

FAKSIMILE: ARKIVVERKET

- ➔ **MORBROR:** Mors bror.
- ➔ **FASTER:** Fars søster.
- ➔ **MOSTER:** Mors søster.
- ➔ **FILLETANTE OG -ONKEL:**
Har ulike betydninger avhengig av hvem man snakker med. Disse er:
 - 1) Ektefelle til en av foreldrenes søsken.
 - 2) Søskenbarn av en av foreldrene.
 - 3) Fars eller mors tante eller onkel.
 - 4) Nær venn av familien, som fyller «tante-/onkelfunksjon», og tiltales som tante eller onkel.
- ➔ **SØSKENBARN:** Barn av foreldres søsken.
- ➔ **FETTER:** Sønn av foreldres søsken.
- ➔ **KUSINE:** Datter av foreldres søsken.
- ➔ **TREMENNING:** Barn av foreldres søskenbarn.
- ➔ **FIRMENNING, FEMMENNING OG SÅ VIDERE:** Barn av foreldres besteforeldre, besteforeldres besteforeldre og så videre.
- ➔ **GRAND-/GAMMELONKEL:** Onkel til en forelder. Kan også utvides til grand-grandonkel, som da blir besteforelders onkel og så videre.
- ➔ **GRAND-/GAMMELTANTE:** Tante til en forelder. Kan også utvides til grand-grandtante, som da blir besteforelders tante og så videre.
- ➔ **SVIGERFAR:** Ektefelles far.
- ➔ **SVIGERMOR:** Ektefelles mor.
- ➔ **SVOGER/SVIGERBROR:** Mann som er gift med ens søster eller bror, eller med ektefelles søsken.
- ➔ **SVIGERINNE:** Ektefelles søster, eller kone av et søsken.

Det er hyggelig å komme i kontakt med tremenninger på et slektstreff, men hvordan er slektsforholdet til dem? EIER.FREEPIK

SPRÅKLIGE VARIASJONER

Vi finner variasjoner i slektsbegreper på engelsk og norsk. På engelsk finnes det ikke et eget ord for kvinnelig og mannlig søskenbarn, altså kusine og fetter. Der er det «cousin» som brukes for begge kjønn.

I Norge har vi derimot ikke egne slektsbegrep for foreldres og besteforeldres søskenbarn, tremenning, firmenning og så videre. På norsk vil vi for eksempel omtale dette som «fars tremenning» eller «mors tremenning». På engelsk har vi «second cousin once removed», som er en tremenning én generasjon unna, altså en av foreldrenes tremenning.

GAMLE BEGREPER I KILDENE

Til slutt: Det kan også være at du har møtt på eldre slektsbegreper i kildene, som ikke er enkle å forstå i dag. Her er noen av de som ofte går igjen, med forklaring:

- ➔ **FRENDE:** Mannlig, fjern slektning.
- ➔ **FRENKE:** Kvinnelig, fjern slektning.
- ➔ **KYNNING:** Slektning, ikke spesifisert.
- ➔ **LANGBESTEFAR/-MOR:** Oldeforeldre.
- ➔ **MÅG:** Svigersønn.
- ➔ **NESTSØSKENBARN:** Søskenbarn med en generasjons forskyvning (forelders eller barns søskenbarn, tilsvarer «cousin once removed» på engelsk).
- ➔ **PARENTES:** Foreldre.
- ➔ **SØSTRING:** Mosters barn.

Vil du lære enda mer om slektsbegreper? Da anbefaler vi å sjekke ut webinaret vårt, «Hva betyr slekt, familie og skyld?», som Chris Nyborg fra Nasjonalbiblioteket holdt i fjor. Du finner dette, samt mange andre webinarer, på nettsiden vår.

KILDER

- Lokalhistoriewiki. «Fillettante og -onkel». 2019.
- Lokalhistoriewiki. «Skyldfolk». 2022.
- Lokalhistoriewiki. «Slektskapsterminologi». 2022.
- Nyborg, C. *Hva betyr slekt, familie og skyld?* Webinar, Slegt og Data. 2022.

Slektshefte – et minne

Et slektshefte er et fint minne å få med hjem fra slektstreffet.

■ LINA BJELLAND MYRVOLL

Et slektshefte i denne sammenhengen kan være alt ifra en enkel deltakerliste over alle som er til stede på treffet, til et mer fyldig hefte med detaljert slektsoversikt med bilder, små beskrivelsestekster om hver deltaker, kanskje historiske bilder eller annen relevant informasjon. Du bestemmer selv hvor avansert slektsheftet skal være.

Slektsheftet kan bygges opp på denne måten:

FINN FOKUS

Det er lurt å bestemme fokus for slektstreffet tidlig. Hvis fokuset er å invitere alle etterkommere etter et spesifikt ektepar, eller én person, er det naturlig at slektsheftet også tar utgangspunkt i dette ekteparet/personen.

FORTELL OM UTGANGSPUNKTET

Hvis fokuset for festen er ekteparet som bygde gården, eller en stammor som hadde blitt 200 år det året slektsfesten holdes, kan du starte med å sette inn bilde av vedkommende/gården, og fortelle litt om dem. Kanskje du har bilder, avisartikler eller kopier av kirkebøker, som du kan krydre teksten med? Hvis du har tid og informasjonen du trenger, kan du også gi en kort oversikt over slekten forut for personen/ekteparet.

VIS ETTERKOMMERNE

Denne delen av heftet kan være en oversikt over etterkommerne til dem du tar utgangspunkt i, helt frem til slektens siste tilskudd. Oversikten kan lages slik:

Slektsledd 1

(Utgangspunkt-person og barn)

1. Fornavn + etternavn + fødselsdato + dødsdato
GIFT MED: Fornavn + etternavn + fødselsdato + dødsdato
BARN:
1. Fornavn + etternavn + fødselsdato
2. Fornavn + etternavn + fødselsdato
og så videre.

Slektsledd 2

(Barna i slektsledd 1, med sine ektefeller og barn)

1. Fornavn + etternavn + fødselsdato + dødsdato
GIFT MED: Fornavn + etternavn + fødselsdato + dødsdato
BARN:
1. Fornavn + etternavn + fødselsdato
2. Fornavn + etternavn + fødselsdato
og så videre.
2. Fornavn + etternavn + fødselsdato + dødsdato
GIFT MED: Fornavn + etternavn + fødselsdato + dødsdato
BARN:
3. Fornavn + fødselsår + dødsdato
4. Fornavn + fødselsår + dødsdato
og så videre.

Følg på med så mange ledd dere trenger. Sett gjerne en stjerne ved personene som er til stede på treffet.

Hvis du har lyst til å gjøre enda mer ut av slektsheftet kan du ha med:

- **ET VISUELT SLEKTSTRE:** Det kan være fint å ha et visuelt bilde av hvordan familiemedlemmer er knyttet sammen, i tillegg til den mer detaljerte oversikten.
- **BIOGRAFIER:** Inkluder biografiske opplysninger om familiemedlemmene, som yrker, utdanning, bosteder og andre bemerkelsesverdige hendelser i livet deres.
- **ANEKDOTER OG HISTORIER:** Inkluder morsomme, rørende eller minneverdige historier om ulike familiemedlemmer eller hendelser i slekten. Dette kan gi et innblikk i forfedres personlighet, i opplevelser og relasjoner, og kanskje hvorfor ting har blitt som de har blitt.
- **FOTOGRAFIER OG BILDER:** Inkluder fotografier av slekten gjennom årene. Bilder bidrar til å gjøre slektsheftet mer visuelt engasjerende og hjelper med å gjenkjenne og forbinde seg med familiemedlemmer.
- **DOKUMENTER OG BREV:** Hvis du har tilgang til gamle dokumenter, brev, avisutklipp eller andre skriftlige materialer, kan du inkludere noen utsnitt i slektsheftet. Det kan gi innsikt i tidligere generasjoners liv og tanker.
- **SLEKTSFORSKNING:** Hvis du eller noen i familien har drevet med slektsforskning, kan du inkludere resultater fra denne forskningen. Dette kan inkludere oppdagelser om familiebakgrunn, migrasjonshistorie med mer.
- **REISER OG MIGRASJONSHISTORIE:** Hvis familien har en historie med migrasjon eller har reist til ulike steder, kan du inkludere historier om disse reisene. Dette kan gi

for livet

innsikt i hvordan familien har spredt seg geografisk og kulturelt.

- **TRADISJONER OG OPPSKRIFTER:** Inkluder familietradisjoner, ritualer og spesielle begivenheter som har blitt videreført gjennom generasjoner. Du kan også inkludere oppskrifter på favorittretter som har blitt delt innen familien.
- **SITATER OG UTTRYKK:** Samle sitater, ordtak eller uttrykk som er kjent i familien. Dette kan inkludere visdomsord, morsomme kommentarer eller kjærlige uttrykk som har blitt sagt gjennom årene.
- **MINNEALBUM OG GJESTEBOK:** La det være plass til å skrive egne notater, kommentarer eller minner i slektsheftet.
- **FAMILIEGRAVSTEDER:** Samle informasjon om hvor slektninger er gravlagt, for eksempel ved å bruke Slekt og Datas Gravminner.

Husk at et slektshefte kan tilpasses etter familiens preferanser og behov. Målet er å skape en meningsfull ressurs som kan bli verdsatt av nåværende og fremtidige generasjoner.

UTFORMING OG TRYKKING

Du kan starte med et blankt ark på PC-en din, og følge oppskriften over. Du kan også ta en titt på Slekt og Datas maler i nettbutikken. Der finner du blant annet en mal for et grafisk slektsstre, samt mal til å lage en slektsoversikt med plass til bilde av alle, og en liten beskrivende tekst. Dette er særlig fint for å vise slekten som lever nå, samt gi oversikt over dem som er på slektstreffet.

Når du har laget slektsheftet, kan du kontakte et trykkeri og få den kopiert/trykket opp. Du kan også bruke en digital fototjeneste, og lage slektsheftet ditt som en fotobok med bilder og tekst.

FÅ MER HJELP

I Slekt og Datas nettbutikk kan du kjøpe:

- Mal til slektshefte
 - Mal til enkelt slektsstre
 - Mal til slektsoversikt med plass til foto og litt tekst til hver person.
 - Veiledning til å lage digital fotobok med tekst og bilder.
- Vil du heller lage en slektsbok, og ikke et enkelt hefte? På nettsiden vår kan du lese mer om hvordan du lager slektsbok, samt se et webinar om dette. Som medlem i Slekt og Data får du 15 prosent rabatt på fotobøker hos Cewe.

EIER: PEXELS

Slik samler du slektsin

Et slektstreff er en god anledning til å få mer informasjon om både nålevende slektninger og felles forfedre. Det er lurt å samle opplysningene i et digitalt slektsprogram, slik at du får full oversikt. Her får du tips om hva du bør tenke på når du skal velge slektsprogram.

■ KNUST SØRHUSBAKKEN

Når slekten samles, får du tilgang til unik kunnskap om slekten din. Bruk anledningen godt. Snakk med folk, knytt kontakter, kanskje avtal en slektsprat med en av de eldre i rolligere omgivelser ved et senere tidspunkt.

De ulike slektningene kan sitte på familieopplysninger som er gull verdt, både om levende slektninger og om de som levde tidligere.

Som alltid når vi driver med slektsforskning, er det viktig å sjekke de muntlige opplysningene om forfedrene opp mot kilder der det er mulig, særlig når det kommer til konkrete detaljer som fødsels- og dødsdato. Muntlige karakteristikk om *hvordan* forfedrene var, er vanskeligere å verifisere. En må anta at de eldste i slekten, som husker disse personene, kommer med riktige beskrivelser. De husker ofte mange detaljer, som er viktig å få skrevet ned.

Hvilke kriterier er viktig for deg i valg av slektsprogram? PC, Mac eller nettbasert? På norsk eller engelsk? Sett deg litt inn i de ulike programmene før valget tas. EIER: FREEPIK

DIGITALT SLEKTSTRE

All informasjonen du mottar kan altså samles i et slektsforskningsprogram, som fungerer som et digitalt slektstre. Da man før satt og skrev ned navnet på slektninger for hånd og samlet disse i permer, kan du nå samle all informasjonen på en datamaskin. Selv med et stort antall navn i databasen, vil det være enkelt å finne frem til riktig person.

Du kan også krydre det digitale slektstreet med bilder av personer og ulike hendelser. Det samme kan du gjøre med skanna dokumenter og avisutklipp, i tillegg til videoopptak.

For å holde styr på slektstreet ditt og ha mulighet til å gå tilbake til kildene i etterkant, må du huske å lagre hvor du har funnet informasjonen om de ulike forfedrene dine. Det kan du skrive inn i et slektsprogram. I programmet kan du også skrive ut rapporter. Da får du en oversikt over hvor du har funnet informasjonen og hvem som har de ulike opphavsrettene. Du kan også skrive ut slektstrær om du ønsker det.

PC, MAC ELLER NETTBASERT?

Å anbefale ett spesifikt program er vanskelig, da alle fungerer fint på hver sin måte. Noen kriterier er likevel viktig å følge. Det første vil være om du bruker PC eller Mac som datamaskin. Noen programmer fungerer også på begge deler.

Reunion, MacFamilyTree, RootsMagic, Heredis, Gramps og Family Tree Maker er tilgjengelige på Mac. På PC finner vi blant annet Brothers Keeper, Disgen, Legacy, Embla Familie og Slegt, Family Historian, MyHeritage Family Tree Builder, Genbox Family History, Gramps, Heredis, Holger, Min Slåkt og RootsMagic. Informasjonen lagres lokalt på datamaskinen din. Ingen andre kan se dette, med mindre du ønsker å dele det med dem.

FamilySearch, TNG, Ancestry, MyHeritage og Geni er derimot nettbaserte, og er uavhengig av maskin-

formasjonen din

FOTO: SEVERIN WORM-PETERSEN / NORSK TEKNISK MUSEUM

Et slektstre gir god oversikt over slekten din. Du får opp et digitalt slektstre ved hjelp av de ulike slektsprogrammene.

plattform. Da lagres alt i et program på nettet og informasjonen din kan bli delt med andre brukere, hvis det ønskes. Ønsker du å bruke mobil eller nettbrett, er dette noe du må sjekke opp om programmet tilbyr.

FORETREKKES NORSK?

For å snevre listen noe, kan vi fortsette med valg av språk. Ønsker du programmet helst på norsk, eller fungerer engelsk?

På PC har man Brothers Keeper, Family Tree Maker, Legacy, Family Tree Builder og Embla Familie og Slegt som alle kan kjøres på norsk. Det samme finner vi med Reunion, MacFamilyTree, Family Tree Maker og Family Tree Builder på Mac. De nettbaserte programmene Geni, GeneaSky og MyHeritage finnes også på morsmålet vårt. Min Släkt, Ancestry, Disgen og Holger finnes på svensk.

Ønsker du å dele informasjonen din med andre? Skal disse rapportene være på norsk eller fungerer det på et annet språk? Her er det enkelt: De norskspråklige programmene lager norske rapporter, mens de fleste fremmedspråklige programmene lager rapporter på det språket som tilbys i programmet. Unntaket er Disgen. Her er språkbildet på svensk, men du kan velge å skrive ut rapporter på norsk.

VIKTIG MED KILDEKRITIKK

Vær oppmerksom på kildekritikk hvis du ønsker å gå for en nettbasert løsning. Disse tilbudene, som for eksempel MyHeritage og Geni, har fått en del kritikk. Det er ikke nødvendigvis programmets feil. Feilen ligger i at brukere ukritisk deler informasjon, som de ikke har sjekket grundig, med hverandre. Når en feil slektning blir delt flere ganger vil det skape rot i mange slektstrær.

Hvordan så tippoldemor og -far ut? Barna vil synes det er spennende å se slektslinjene bakover. EIER: FREEPIK

Pass på å få inn riktige forfedre i slektsprogrammet ditt hvis du går for en nettbasert løsning. Kildekritikk er alltid viktig. EIER: ANNO MUSEA I NORD-ØSTERDALEN

Om du ikke har noen slektsforskerkompetanse, kan det derfor være lurt å starte for deg selv og lære deg metodikken steg for steg før du begynner å blande inn andres slektstrær i ditt eget. Derfor må du alltid huske å sjekke informasjonen du finner på nett opp mot originalkildene, for eksempel kirkebøker, før du tar ting for god fisk.

Når du er fortrolig med kildekritikk og vet hvordan du verifiserer kildeinformasjon, kan de nettbaserte programmene være gode hjelpemidler. Da kan du legge ut slektstreet ditt og få ledetråder fra andres slektstrær. Kanskje kan du fylle ut noen tomme brikker eller hjelpe andre med å gjøre det? Merk at det kan være svært vanskelig å få fjernet informasjon som andre har lastet ned fra slektstreet ditt og senere lastet opp i sitt eget.

OVERFØRING AV SLEKTSINFORMASJON

Et av de viktigste kravene i forbindelse med valg av slektsprogram er at du kan overføre informasjonen fra et program til et annet. Bruk av Gedcom-filer er måten dette gjøres på. Gedcom står for GENEalogical Data COMMUNICATIONS og er et filformat for å utveksle informasjon mellom slektsforskere eller ulike slektsprogrammer.

Alle seriøse slektsprogrammer støtter Gedcom-formatet. Gedcom vil ta vare på mye av informasjonen når du flytter fra et program til et annet, men ikke alt. Du må derfor regne med å legge inn noen opplysninger manuelt også etter overføringen. Eksempelvis får den ikke med seg alle bildene.

Flere av slektsprogrammene har tatt konsekvensene av dette og laget sine egne utvidelser for å importere databasen fra andre program slik at overgangen blir enklest mulig. Dette gir programmene ulike konkurransefortrinn som kan være verdt å se nærmere på.

PRIS OG DESIGN

Noen programmer er gratis eller veldig billige, men det betyr ikke alltid at det er en god løsning. Av og til kan det bety at det er utviklet av frivillige på ideelt grunnlag, samt at videre utvikling plutselig kan stoppe av ulike grunner, oppdateringer kan bli tilfeldige eller at det kan bli vanskelig å få svar når man kontakter dem. Noen programmer er også gratis inntil et visst antall personer i databasen.

Til sist er det hvilket design eller layout du ønsker deg. Dette er svært individuelt og noe som gjør det vanskelig å anbefale et program over et annet. Noen synes et program ser rotete ut og at det er tungvint å registrere i, mens andre mener det er helt topp. For å bestemme hva akkurat du liker, kan det være lurt å laste ned en prøveversjon av flere programmer og teste dem ut over tid. Ved å gå inn på nettsiden til programmene kan du også få et inntrykk av hvordan programmet ser ut.

I nettbutikken vår kan du kjøpe et skjema for familieopplysninger, samt et visuelt slektstre. Sjekk også ut webinarer vårt om slektsprogrammer 20. september. Påmelding skjer via nettsiden vår. ■ ■

📌 EKSEMPLER PÅ SLEKTSPROGRAMMER

- **PC-basert:** Brothers Keeper, Disgen, Legacy, Embla Familie og Slegt, Family Historian, MyHeritage Family Tree Builder, Genbox Family History, Gramps, Heredis, Holger, Min Släkt og RootsMagic.
- **Mac-basert:** Reunion, MacFamilyTree, RootsMagic, Heredis, Gramps og Family Tree Maker.
- **Nettbasert:** FamilySearch, TNG, Ancestry, MyHeritage, GeneaSky og Geni.

📌 TRENGER DU HJELP?

Slegt og Data har flere brukergrupper i ulike slektsprogrammer rundt om i landet. Her kan du få hjelp til å komme videre i arbeidet. Kontakt ditt lokale distriktslag og spør hva som tilbys akkurat der du bor. Aktivitetene kan du også finne på vår nettside.

Du kan også få hjelp på Slektsforum, vår Facebook-gruppe «Få hjelp med slektsforskningen din» og mange av slektsprogrammenes egne hjelpesider og forum.

Gamle bilder til glede for flere

Å arrangere slektstreff er en fin anledning til å få samlet og digitalisert alle de gamle bildene av forfedrene som de ulike slektingene har liggende i esker og skuffer hjemme hos seg. Her får du noen tips til hvordan dette kan gjøres, og hva bildene kan brukes til når slektingene samles.

■ KNUT S. SØRHUSBAKKEN

Når noen dør, er det ofte litt tilfeldig hvem som tar vare på bildene etter vedkommende. Det kan hende at bildene blir fordelt på flere etterkommere, eller at én person tar vare på alt. Det resulterer fort i at mange etterkommere, særlig i de neste generasjonene, ikke vet om eller ser disse bildene.

I dag har vi løsninger for at bilder enkelt kan samles digitalt ett sted, slik at alle i slekten kan ha tilgang til dem. Et slektstreff er en god anledning til å gjøre en dugnad for å få samlet historiske bilder av slekten, og gjøre dem digitale og tilgjengelige for flere.

Mange i slekten har nok gamle bilder av felles forfedre liggende hjemme hos seg. Det er en god idé å få samlet og digitalisert disse til et slektstreff, så de kan vises frem for alle.

EIER: FREEPIK

❶ Bildene kan enkelt skannes eller avfotograferes med mobilen. EIER: FREEPIK

❷ Gamle bilder har stor verdi for slekten, da en får en dypere forståelse av hvor en kommer fra og hvordan man er en del av en større historie. EIER: PEXELS

❸ Av de gamle bildene kan det blant annet lages en fotobok, som kan kjøpes av eller gis bort til de andre slektningene. Det er et fint produkt å vise til venner og familie. EIER: COLOURBOX

BESTEM HVORDAN DU SKAL LAGRE BILDENE

Det er lurt å bestemme tidlig hvordan du vil lagre og dele bildene, slik at du slipper dobbeltarbeid. Det finnes ulike skytjenester som er gratis, der du kan bestemme at alle med lenke til mappen, kan se bildene som ligger i mappen. I tillegg kan de legges til egne bilder i mappen selv, uten å måtte sende dem til deg først. Både Dropbox, Google Disk og Microsoft OneDrive er slike skytjenester. Har du for eksempel en Gmail-adresse, har du også tilgang til gratis bruk av Google Disk. Hvis du laster ned appen på telefonen, kan du legge bildene du har tatt inn via den.

I tillegg er det lurt å tillate at de som vil, kan sende bilder via e-post til én person som tar ansvar for å laste dem opp i fellesmappen. Hvis du har en bildemappe på din egen PC, og ikke i en delbar mappe i en skytjeneste, må alle sende bildene i e-poster. Det kan bli en del å holde styr på. En felles mappe i en skytjeneste er en bedre løsning.

FÅ FOLK MED!

For å få folk med på fotoinnsamlingen, er det enkleste å lage et innlegg på slektstreffets Facebook-gruppe, hvis en slik gruppe er blitt opprettet. Spør folk om de har gamle bilder liggende, og spør dem om å dele dem med resten av slekten.

Ofte har man en anelse om hvem i slekten som sannsynligvis har en del gamle bilder. Det kan være lurt å kontakte disse direkte, og få dem tent på ideen, slik at flere er med på å dra dugnaden. Pass på at du i innlegget

dele lenken til den felles fotomappen du har laget, og ber folk om å legge bildene der. Legg også ved en beskrivelse av hvordan man skal gjøre det (se under).

BRUK TELEFONEN

Så var det dette med at de gamle bildene som oftest er av papir, og ikke digitale som i dag. Hvordan få digitalisert bildene på en enkel måte? Svaret er at alle som har en smarttelefon eller et nettbrett, kan gjøre det med det utstyret de allerede har.

- ❶ Den enkleste måten er å bruke kameraet på telefonen, eller vanlig digitalt kamera hvis du foretrekker det, og ta et bilde av fotografiet du ønsker å dele.
- ❷ En annen enkel måte er å laste ned en skanne-app på telefonen, som for eksempel Fotoskanner fra Google Foto eller Microsoft Lense. Disse kan brukes på både iPhone og Android, og gir et hederlig resultat. Appene er også gratis. Skann fotoene du vil dele.
- ❸ Har du fotoalbum med mange bilder pr. side, kan appen Reimagine, utviklet av slektsprogrammet MyHeritage, sjekkes ut. Her kan man skanne hele albumsider, deretter vil appen identifisere de enkelte bildene og dele dem opp i et og et bilde. En behøver ikke et abonnement på Reimagine hvis det skal skannes et begrenset antall bilder og albumsider. Det kreves imidlertid hvis man skal skanne mange bilder. I Reimagine kan du også justere bildene slik at de blir skarpere, får farger med mer.

Uansett hvilken løsning du velger, er det noen ting å tenke på før fotografering:

- Tørk støv og smuss forsiktig av bildene med en mikrofiberklut eller en alkoholbasert klut, hvis det er nødvendig.
- Sørg for at det er godt lys, gjerne dagslys, og at telefonen ikke kaster skygger over bildet eller at det er gjenskinn i bildet.
- Hold kameraet helt nøyaktig og vannrett over bildet som skal fotograferes/skannes.
- Vær stødig på hånden når bildet tas, slik at detaljene på papirbildet kommer best mulig frem.

- Gå inn i bildemappen på telefonen og legg til navnene på dem som er på bildene, hvis du vet det, og eventuelt annen relevant informasjon (som regel er det en mulighet for å legge bildetekst til bildet).

Del tipsene over med slekten, så vet alle hvordan de skal gjøre det og hvor de skal legge bildene.

FACEBOOK/MESSENGER

Det anbefales ikke at deltakerne deler bildene kun via Messenger eller kun i Facebook-gruppen. Årsaken er at Facebook/Messenger forminsker bildene og gir dem dårligere kvalitet.

Å dele bildene i en felles Facebook-gruppe for å vise dem frem, eller for å spørre om noen vet hvem personene på bildene er, er gøy og inspirerende. Det kan selvfølgelig gjøres, men i tillegg burde originalfilen deles et sted der kvaliteten bevares for ettertiden. Bruker du en skytjeneste, eller får bildene tilsendt via e-post, bevares kvaliteten på bildene.

VIS BILDENE PÅ SLEKTSTREFFET

Nå har dere samlet mange bilder som er slektens felles skatt. Slekstreffet er en flott anledning til å vise frem bildene på ulike måter, som for eksempel å:

- Vise bildene på storskjerm under middagen på slekstreffet, og få noen til å fortelle litt om innholdet på bildene. Du kan markere alle bildene iappen, klikke på «lysbildeframvisning», som er en funksjon både på PC og Mac, slik at hvert bilde vises i noen sekunder av gangen før det bytter til neste. Dette kan være et eget punkt på programmet, slik at det får alles oppmerksomhet, eller bildene kan vises i loop hele tiden, i et vrimleområde eller lignende.
- Skrive ut noen av bildene, og henge dem opp på en egen slektsvegg, gjerne ved et slekstre. Det kan også skrives bildetekster ved noen av bildene. Deltakerne får her sett på bildene i ro og mak, samt få studert de nøye. Fotografiene kan også inspirere til samtaler om forfedrene, og nye historier kan komme frem.

- Skrive ut bilder og bruke dem som borddekorasjon ved å legge dem rundt på bordene.
- Lage en fotobok som kan deles ut på slekstreffet, eller kjøpes av de som ønsker det. Noen av bokprogrammene du kan bruke er Cewe Fotobok og BookWright, eller du kan legge bildene inn i et Word-dokument eller i Publisher i Microsoft Office, og deretter trykke den hos et trykkeri.
- Skrive ut noen av portrettene du finner i samlingen, og lag en portrettutstilling, eventuelt bryllupsbildeutstilling eller et annet tema som utpeker seg i bildesamlingen.
- Gå gjennom bildene og se om det er noen av personene nedover i slekten som ligner på hverandre. Kanskje likhetstrekkene til og med finnes i noen av deltakerne på slekstreffet? Vis det på storskjerm eller som utskrifter på veggen.
- Via nettbutikker som blant annet Vistaprint eller Optimalprint kan bildene også brukes til å lage diverse personaliserende produkter som fotokalender, bordbrikker eller t-skjorter.
- Kanskje noen kan lage en filmsnutt basert på bildene?
- Du kan også legge inn alle bildene på noen USB-minnepinner; kanskje noen kan være interessert i å kjøpe de på slekstreffet? Her er det bare å bruke fantasien, mulighetene er mange!

KAN FORTSETTE Å SAMLE INN

Å samle slektens bildeskatt og gjøre den tilgjengelig for alle, er en morsom og givende oppgave. Du får mest sannsynlig sett bilder du ikke visste eksisterte, og bildesamlingen kan være med på å styrke slektens samhörighet, og gi en dypere forståelse av hvor vi kommer fra og hvordan vi er en del av en større historie.

Hvis alle bildene ble sendt til en felles mappe via en skytjeneste før slekstreffet, er det ikke noe i veien for at slektinger som ble inspirert under slekstreffet, kan fortsette å sende inn bilder til denne mappen. Slik vil slektens digitale fotoalbum fortsette å vokse. ■ ■

Du kan lese flere fotorelaterte artikler på nettsiden vår, deriblant om redigering og hvordan ta vare på gamle bilder.

Spørsmål til den eldre garde

Hvilke spørsmål kan du stille til de eldste på slektstreffet for å få kjennskap til livet deres, samt om de felles forfedrene? Her får du tips til over 50 spørsmål du kan ta utgangspunkt i.

■ KNUT S. SØRHUSBAKKEN

Der arkivene om forfedrene alltid vil være tilgjengelig i slektsforskningen, vil derimot historiene og kunnskapen om dem forsvinne når de eldste i slekten går bort. Ofte er det imponerende hvor mange detaljer de husker, selv om det kan være mange år siden forfedrene de kjente til, ble borte.

Det kan derfor være en god idé å få et intervju med de eldste som er til stede på slektstreffet, som du kanskje ikke får muligheten til å møte til vanlig. Det lureste er å stille spørsmålene på et annet tidspunkt enn under selve festmiddagen, slik at støynivået rundt er lavere. Avtal et møte. Det er viktig å få skrevet ned informasjonen de kommer med. Å ta lydopptak er en god løsning.

Med dette får du høre fra de som faktisk opplevde noen av forfedrene selv, samt at de får fortalt om deres egne liv. Dette er verdifulle opplysninger til slektsforskningen din.

De 45 første spørsmålstipsene retter seg mot den intervjuedes liv, som vi har delt opp i kategoriene oppvekst, familie, arbeid, fritid og reiser, samt livets perspektiv. Til slutt er det 10 spørsmål om forfedrene.

OPPVEKST

1. Hva er bakgrunnen for navnet ditt? Hvorfor valgte foreldrene dine dette?
2. Hva er ditt tidligste barndomsminne?
3. Hvor ble du født, og hvordan var oppveksten der?
4. Hvordan vil du beskrive barndomshjemmet ditt?
5. Hvordan var foreldrene og søsknene dine?
6. Hvilke verdier lærte foreldrene dine deg?
7. Hadde du mange plikter/oppgaver som barn? Hva var de, og hva likte du minst?
8. Var det andre slektninger i samme område? Hvem?
9. Hvordan var skoletiden din? Hva var en typisk skoledag?
10. Hvilke skolefag likte du best og minst, og hvorfor?
11. Hva var dine favorittleker og aktiviteter som barn?
12. Hvordan feiret dere høytider og spesielle anledninger i familien?
13. Hvordan var ungdomstiden din?
14. Hvordan var det å bli konfirmert? Følte du deg på vei inn i voksenlivet?
15. Hvordan var dine første opplevelser med vennskap og kjærlighet?

FAMILIE

1. Hvordan møtte du din ektefelle/partner, og når?
2. Hva var det som tiltrakk deg mest til din ektefelle/partner?
3. Hvordan var overgangen fra å være alene til å ha en partner?
4. Når og hvor ble dere gift? Hvordan var den store dagen?

◀ Skriv ned opplysningene i en notisblokk, eller ta lydopptak med mobilen. EIER: FREEPIK

Kom i prat med de eldste på slektstreffet om livet deres og forfedrene. EIER: ANNO DOMKIRKEODDEN

5. Hvordan var de første årene som gift?
6. Hvordan var det å få ditt første barn? Hvordan håndterte dere det?
7. Hvorfor valgte dere de navnene som barna deres fikk?
8. Hva tok du med deg fra din barndom, som du ville bringe videre til dine barn?
9. Hva gjorde dere sammen med barna?
10. Hvordan var det å se barna vokse opp?

ARBEID, REISE OG FRITID

1. Hva var din første jobb, og hvordan fikk du den?
2. Hva har du jobbet med gjennom livet, og hvorfor valgte du dette?
3. Hvilke opplevelser husker du best fra yrkeskarrieren din?
4. Hvordan balanserte du arbeidslivet med familielivet?
5. Hvis du kunne velge et annet yrke, hva ville det ha vært? Og hvorfor?
6. Hvordan endret arbeidskulturen seg opp gjennom årene? Var det teknologi inne i bildet?
7. Hvordan brukte du ferietiden? Hvis dere reiste bort; hvor og hvorfor dit?
8. Når gikk du av med pensjon, og hvordan var det?
9. Har du deltatt i frivillig arbeid, i så fall hvor og hvorfor?
10. Hvilke fritidsinteresser har du hatt, og hvorfor disse?

LIVETS PERSPEKTIV

1. Hvilke drømmer og ambisjoner hadde du som ung?
2. Har du fått realisert det du ønsket i livet?
3. Hvilke prestasjoner gjennom livet er du mest stolt av? Hva har vært viktige øyeblikk?

4. Hva har vært dine beste og dårligste valg i livet?
5. Hvordan har du håndtert tap og motgang?
6. Hvilke verdier og prinsipper har vært viktige for deg gjennom livet?
7. Hvilke verdensbegivenheter gjorde størst inntrykk på deg da du var ung, og hvorfor?
8. Hvordan har du opplevd de største endringene i verden siden du var ung?
9. Hvordan ser du på din arv og plass i familiehistorien?
10. Hva er det du ønsker at folk skal huske deg mest for?

FORFEDRENE

1. Hvem var de eldste slektningene du opplevde som barn? Hva husker du om dem?
2. Hvordan husker du de andre slektningene som ikke lever lenger? Hva het de, og når levde de?
3. Hvor kom forfedrene fra geografisk, og hvorfor bosatte de seg der de gjorde?
4. Hvordan deltok forfedrene i samfunnslivet eller lokalsamfunnet?
5. Hva vet du om forfedrenes yrker og livsstil?
6. Var det noen av forfedrene som skilte seg ut, og hvorfor?
7. Har det vært noen familiehemmeligheter som har kommet til overflaten i senere tid?
8. Hvordan har navnetradisjonene i slekten vært før i tiden, både innen fornavn og etternavn?
9. Hvilken innvirkning har kunnskapen om forfedrene hatt for din egen forståelse av familiens historie?
10. Har du bevart dokumenter eller fotografier etter forfedrene? I så fall hva?

Hold styr på pengene

Tiden for å betale en regning i banken er heldigvis forbi. I dag kan det gjøres med enkle trinn på PC-en eller telefonen. Likevel er det noen ting som må tenkes gjennom før betalingen kreves inn. Her er ti tips når du skal ta betalt for slektstreffet.

■ LINA BJELLAND MYRVOLL

1 Bestem deg for et budsjett og kostnader

Først må du kartlegge alle kostnader knyttet til arrangementet, inkludert sted, mat, utskrifter av slekstrær, fotografier eller slektshefter, aktiviteter og så videre. Dette vil hjelpe deg med å avgjøre hvor mye du må ta betalt for å dekke disse kostnadene. Husk at de som kommer langveisfra, har reise-utgifter i tillegg. Hvis deltakerprisen blir høy, blir det kanskje veldig dyrt for dem å delta på slektstreffet.

2 Fastsett deltakeravgift

Basert på budsjettet kan du fastsette en deltakeravgift som dekker kostnadene og gir litt ekstra reserve hvis noe uforutsett skulle dukke opp. Pass på at prisen er rimelig og overkommelig for deltakerne.

3 Opprett egen bankkonto for arrangementet

I de fleste nettbanker er det enkelt å opprette nye bankkontoer. Den i festkomiteen som har ansvaret for økonomien, kan opprette en ekstrakonto i banken sin, og bruke den til å samle deltakeravgiftene og betale for løpende utgifter. Kontoen kan fjernes igjen når dere ikke har bruk for den lenger.

4 Sørg for enkel betaling

Sørg for at betalingsprosessen er enkel og brukervennlig. Deltakerne bør kunne betale online eller på en måte som er praktisk for dem. Vipps er for mange en god løsning. I tillegg er det lurt å ha mulighet for bankoverføringer til et kontonummer for dem som ikke har Vipps. Det finnes også en

del arrangementsløsninger med billettfunksjon på nett, der du kan opprette et arrangement og ta betaling direkte. Noen eksempler er Billetto og Allevents. Disse tjenestene legger som regel på en liten sum per billett, som betaling for tjenesten.

5 Lag en påmeldingsprosess

Det enkleste er nok å lage en Facebook-gruppe/ Facebook-arrangement og skrive pris og et navn og telefonnummer som folk skal vippe til. Det er lurt i tillegg å lage et eget påmeldingsskjema og inkludere betalingsinformasjonen der også, for eksempel: «Vipps kroner xxx til xxx på tlf.: xxxx.» Oppskrift på hvordan du lager et digitalt påmeldingsskjema gratis i Google, finner du på side 7. Det finnes som sagt også flere digitale arrangements tjenester på nett, der man kan lage seg en bruker og legge inn arrangementet sitt, og ta imot betaling direkte i påmeldingsskjemaet, hvis du har lyst til å prøve det.

6 Kommuniser klart om kostnader

Når du informerer om arrangementet, må du være tydelig og ærlig om deltakeravgiften. Beskriv hva deltakerne vil få for pengene, for eksempel inkludert måltider, aktiviteter, slektshefte og så videre.

7 Tilby rabatter

Du kan vurdere å tilby tidlig påmeldingsrabatter for de som registrerer seg tidlig, eller gruppe-rabatter hvis flere familiemedlemmer deltar sammen.

8 Følg opp deltakerne

Etter at påmeldingsavgiften er mottatt, send en bekreftelsesmelding til deltakerne, så de vet at pengene har kommet frem. Det holder at meldingen inneholder ordene «Takk for betalingen».

9 Håndter refusjoner

Lag klar en refusjons- og avbestillingspolitikk i tilfelle noen deltakere ikke kan delta likevel. Dette bør kommuniseres tydelig for påmelding.

10 Hold oversikt over økonomi

Ha en nøyaktig oversikt over inntekter og utgifter relatert til arrangementet. Dette vil hjelpe deg med å sikre at dere holder dere innenfor budsjettet.

I nettbutikken vår finner du en budsjettmal for slektstreff.

Norges lengste serieekteskap?

Det har blitt lett i mange ministerialbøker fra Meldal sokn. Bildet viser Meldal kirke før 1930-tallet.

EIER: RIKSANTIKVAREN

Etter å ha lett i folketellinger og kirkebøker har jeg kommet over et svært sjeldent tilfelle med hele åtte sammenhengende giftermål fra rundt 1730 til 1861, som inkluderer flere store aldersforskjeller. Hva forteller kildene oss om det som skjedde disse årene?

■ TOR ÅLBU

Serieekteskap er en kjede av ekteskap der en eller flere enker og enkemenn gifter seg opp igjen, og som ender når begge parter i ekteskapet dør uten å ha giftet seg igjen.

Jeg har funnet et omfattende eksempel på serieekteskap på plassen Smedhaugen under Løkken Gruve i Meldal i Trøndelag. Kirkebøkene for Meldal starter allerede i 1682, men inneholder en del lakuner, altså tomrom, blant annet i 1730-årene. Dette gjør at en ikke kan finne dokumentasjon på alle detaljene i ekteskapskjeden. Smedhaugen er en bolig som var bebodd av smedene som var tilknyttet gruvedriften ved Løkken Verk.

GIFTET SEG TRE GANGER

Det første ekteskapet i denne kjeden starter med at Grube-smeden Ole Andersson, født 1708, gifter seg

rundt 1730. Jeg har ikke klart å finne dokumentasjon på giftermålet, og vi vet ikke navnet på den han giftet seg med, men vi vet at han hadde en sønn. Han het Anders, født 1736. Dette fant jeg i Meldal bygdebok.

Det andre giftermålet er når enkemann Ole gifter seg med Anne Nilsdotter Lien den 9. oktober 1760, og de ble trolovet 12. september samme år. De fikk to barn i ekteskapet: Kristen i 1762 og Marta to år senere. Begge barna døde som spedbarn samme år som de ble født. Ane, Oles kone, ble gravlagt «Dom 14 a Trinit», som vil si 8. september, i 1765. Hun ble kun 35 år gammel.

Ole Andersen Smed ble gift for tredje gang den 9. oktober 1767 med Eli Bustad (også kjent som Elen Rasmusdatter), født 1732. Hun er cirka 24 år yngre enn mannen. De fikk ingen barn i ekteskapet, men Eli

Rasmusdtr. Smedhaug 2. familie	Enken Jonvatter	Ments Jonsson	Enke	40	25. juni 1820	21. juni 1820
		Randi Jonsson	40 år	25. juni 1820	21. juni 1820	21. juni 1820
		Enke Jonvatter	40 år	25. juni 1820	21. juni 1820	21. juni 1820
		Enke Jonvatter	40 år	25. juni 1820	21. juni 1820	21. juni 1820

17. 9de oktober
Hr. Rasmusdtr. Smedhaug
2. familie

Folketellingen fra 1801 viste at Eli og Ments, henholdsvis 68 og 40 år gamle, bodde sammen. De giftet seg i 1778. FAKSIMILE: ARKIVVERKET

No.	Namn	Ålder	Ålder	Ålder	Ålder	Ålder
1	Villik Olson	68	40	68	40	68
2	Guru Simonsdotter	68	40	68	40	68
3	Ole Villikson	68	40	68	40	68
4	Villik Villikson	68	40	68	40	68
5	Randi Villiksdatter	68	40	68	40	68

Ministerialbok viste at Ole i 1767 giftet seg for tredje gang. FAKSIMILE: ARKIVVERKET

No.	Namn	Ålder	Ålder	Ålder	Ålder	Ålder
1	1888	Amerika	Guru Simonsdotter Randi	1888	1888	1888
2			Smedhaug			

Villik og Guru med alle de tre barna i 1875. FAKSIMILE: ARKIVVERKET

Enken Guru emigrerte til Amerika med datteren Randi i 1888. FAKSIMILE: ARKIVVERKET

hadde et barn før hun ble gift. Barnet het Rebecca, født 1760, og hennes far var Johan Lyche Heintz. Ole Smed dør i 1777, og ble 69 år gammel.

STORE ALDERSFORSKJELLER

Den 14. oktober 1778 finner vi at enken Eli Rasmusdatter Smedhaug gifter seg med Ments Jonasson Botnen fra Kvikne. Han er hele 28 år yngre enn henne. Ments alder varierer for øvrig mye i de kildene jeg har funnet, men ved folketellingen i 1801 er han 40 år, og hun er 68 år. Med andre ord er han trolig hele 52 år yngre enn hennes forrige mann. De får ingen barn. Det er de to som er på Smedplassen i folketellingen i 1801.

Eli dør, og enkemannen Ments Jonasson, med notert alder 69 år, gifter seg 25. juni 1820 med Randi Rasmusdatter Grut, født 1781, på Nordgard, Sten. Hun har vokst opp i Millekalvhagen eller Grutbakken. De er notert ved folketellingen i 1825, og da bor dagleier Anders Rasmusson og hans sønn, Jon Andersson, sammen med dem. Ments og Randi får ingen barn i ekteskapet, og Ments dør.

Enken Randi Rasmusdatter, født 1781, gifter seg igjen 19. juni 1832 med Villik Olson Berg, født 1800. Hun har nådd en betydelig alder da hun blir gift igjen, og de får ingen barn. Randi dør.

UTVANDRET TIL AMERIKA

Enkemannen Villik Olson Berg blir gift for andre gang 28. april 1859 med Valborg Olsdotter Syrstad, født 1826.

De får sønnen Ole i 1859. Valborg dør kun ett år etter at de ble gift.

Enkemannen Villik blir gift som 60-åring for tredje gang 18. april 1861 med den 20-årige piken Guru Simonsdotter Klingen, født 1839, i Orkdal. Aldersforskjellen mellom den første og den tredje kona er på hele 58 år. De får to barn sammen. Det er dattera Randi i 1863 og sønnen Villik i 1866.

Villik og Guru med alle de tre barna, inkludert Ole som Villik fikk i sitt forrige ekteskap, er å finne på Smedhaugen ved folketellingen i 1875. I 1888 finner vi at enken Guru Simonsdotter Smedhaug utvandret til Amerika med datteren Randi. Dermed må Villik ha gått bort mellom 1875 og 1888. Sønnene Ole og Villik gifter seg, får barn, og lever sine liv i Meldal. Ole dør i 1910 og Villik i 1918.

FORTSATTE SERIEEKTESKAPET?

Dette gir altså åtte sammenhengende giftermål fra rundt 1730 til 1861, som inkluderer tre menn og seks kvinner. De fikk seks barn i ekteskapene. Det første barnet ble født i 1736, og det siste i 1866.

Førstemann i ekteskapsrekken, Ole Andersson, ble født cirka 1708, og den siste i rekken utvandret som enke i 1888. Hun var da 49 år, og kan ha levd lenge i Amerika. Det er også mulig at hun har giftet seg igjen der borte.

KILDER

- Lykkja, N. Meldal Bygdebok. Bind 3. Gard og Ætt I. Meldal: Kommunen, 1959.
- Ministerialbøker for Meldal, Digitalarkivet: Doppte, troløvede, viiede, og gravlagte.
- Folketellinger for Meldal, Digitalarkivet: 1801, 1825, 1865, 1875, 1891, 1900 og 1910 (både i avskrift og i original).
- Emigrasjonsprotokoll fra Trondheim, Digitalarkivet.

Personene involvert i serieekteskapet bodde på plassen Smedhaugen på Løkken Verk i Meldal i Trøndelag. Bildet viser Løkken Verk fra rundt 1940-tallet. FOTO: KARL AUGUST BERG / ORKLA INDUSTRIMUSEUM

Den forsvunne gjørtlerdrengen

Jakob ble plutselig borte da han skulle inn til forhør sammen med arbeidsgiveren sin, grunnet et innbrudd. Han ble senere etterlyst av faren gjennom den lokale soknepresten, og det ble en politisak. Hva skjedde egentlig med ham?

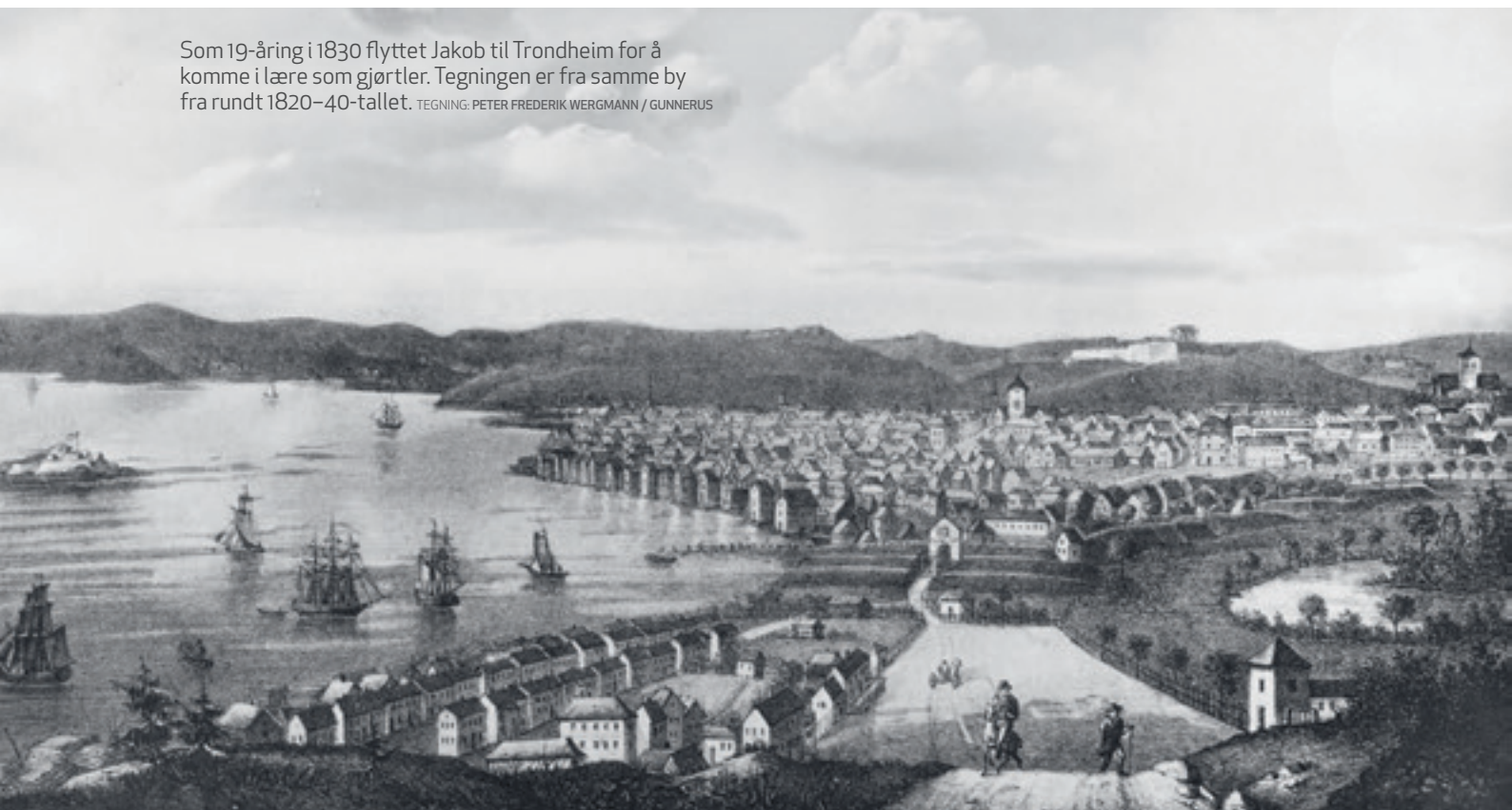
■ ARVID SKOGSETH

Jakob Otteson ble født 28. februar 1811 på husmannsplassen Hojemsauet i Frosta, ei halvøy rett nord for Trondheim. Han var sønn av Serina Johannesdotter og Otte Hallsteinson (se artikkel om sistnevnte i Slegt og Datas medlemsblad nummer én fra 2021). Jakobs bror,

Torstein, kjøpte gården Skågset i Frosta i 1853. Hans sønnesønn, Torstein Skogseth, var undertegnades farfar.

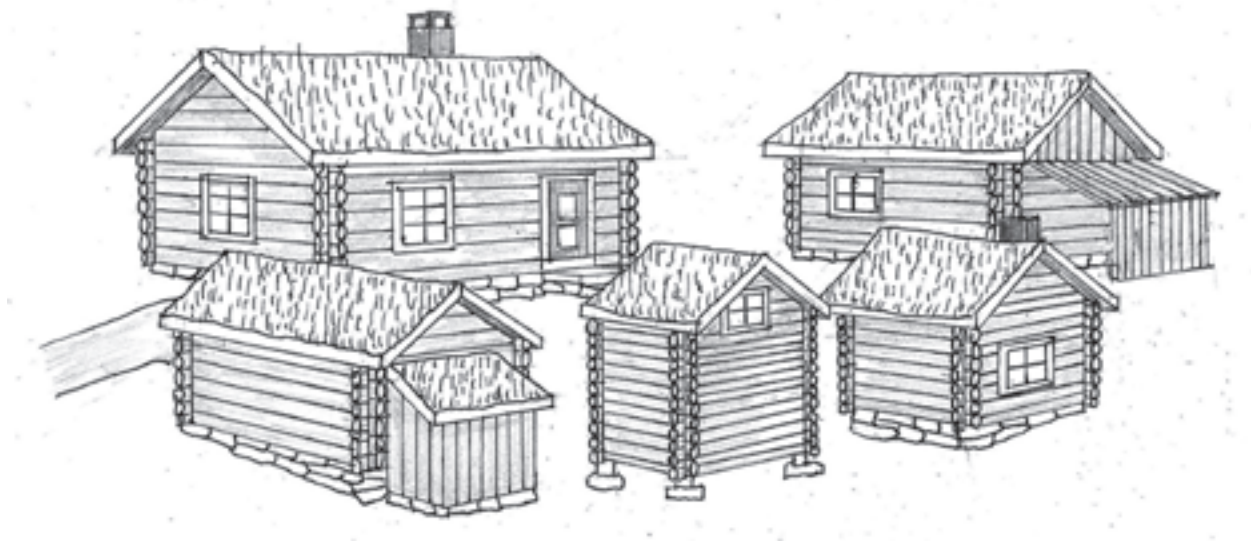
Jakob ble oppfostret hos Jonas Richter i Sunndalen i Åsen, og ble konfirmert derfra i 1827. Han var 19 år da han flyttet til Trondheim i 1830 for å komme i lære hos

Som 19-åring i 1830 flyttet Jakob til Trondheim for å komme i lære som gjørtler. Tegningen er fra samme by fra rundt 1820–40-tallet. TEGNING: PETER FREDERIK WERGEMANN / GUNNERUS

Årsaken til forhøret dreide seg om et innbrudd og en sundslått kirkeklokke.

FOTO: PER FETT / UNIVERSITETSMUSEET I BERGEN, FOTOBASEN

Tegning fra 2023 av tunet på Hojemsauet i Frosta, slik det kunne ha vært ifølge beskrivelsen i skiftet fra 1841. Her ble Jakob født. TEGNING: TERJE SKOGSETH

gjørtler Fredrik Hedemark. Gjørtler er en håndverker som støper i metall, særlig i messing og bronse, blant annet kirkeklokker.

Allerede året etter, i 1831, hadde Jakob skiftet arbeidsgiver, og var i lære hos gjørtler Halvor Sundt på

Kalvskinnet, en bydel i Trondheim. Det ble samme året en konflikt mellom Hedemark og Sundt, der Jakob spilte en sentral rolle som fikk alvorlige konsekvenser for ham.

EN SUNDSLÅTT KIRKEKLOKKE

Arkivet til Trondheim politikammer gir gode opplysninger om det som skjedde. Om formiddagen 31. august 1831 ble det gjort forhør på politikammeret ved politimester Henrik Lysholm om et innbrudd natta mellom 25. og 26. august i verkstedet til gjørtler Fredrik Hedemark i Ila. Formen til en kirkeklokke var slått sund.

Hedemark forklarte at han forlot verkstedet mellom klokka ti og elleve om kvelden. Da han igjen kom til verkstedet klokka halv fire om morgenen, så han at vinduet var tatt ut og kastet på marka utenfor, og at formen på kirkeklokka var sundslått.

Han hadde fått mistanke om at gjerningsmannen var gjørtler Halvor Sundt. Dette fordi han, etter at Hedemark skulle begynne med klokkestøperi, hadde sagt at det ikke skulle bli gjennomført og at han skulle gjøre hva han kunne for å forhindre det. Tydeligvis var han redd for konkurranse om klokkestøping. Sundt hadde også sendt noen av sine arbeidere til Hedemark flere ganger i sommer i påståtte ærend, men hensikten var å se hvor langt Hedemark var kommet i arbeidet med støperiet.

Morgenen etter at ugjerningen skjedde, hadde Sundt vist fram to sleggeskaft til flere og sagt at disse nå hadde gjort godt arbeid på Hedemarks klokkeform. Sundts dreng, Jakob, hadde vært med da dette skjedde.

Jakob var i lære som gjørtler, som vil si en håndverker som støper i metall, særlig i messing og bronse. Bildet viser en gjørtler i arbeid fra 1920–30-tallet. EIER: MAIHAUGEN

Første side av brevet fra 25. oktober 1831 der soknepresten i Frosta ba til politimesteren i Trondheim om at Jakob måtte bli etterlyst.

DUKKET IKKE OPP

Sundt var møtt fram til forhøret, og på spørsmål om hvorfor ikke Jakob gjorde det samme, sa han at han hadde sendt ham til stiftamtmann Fredrik Trampe på Rotvoll i går. Med seg hadde Jakob et brev for å forhøre seg om svar på søknaden fra Sundt om å anlegge et nytt klokkestøperi.

Jakob kom seinere ikke tilbake, og Sundt visste ikke hvor han var blitt av. Han benektet videre å ha sagt noe av det som Hedemark hadde referert, eller å ha vært i verkstedet hans og ødelagt klokkeformen. Det stemte heller ikke at han hadde sendt folk for å se hvordan det gikk med støperiet til Hedemark.

Forhørene fortsatte dagen etter, 1. september. Hedemark sa at drengen Jakob, som tidligere var hos ham, hadde fulgt med Sundt da klokkeformen ble ødelagt. Jakob ble ettersøkt av politiet dagen før, men ble ikke funnet. De hadde hørt at det på Gevingåsen, nordøst for Trondheim, i går ved middagstider skulle ha vært sett en person som lignet på Jakob. De mente det var rimelig at han hadde begitt seg til Åsen, der han vokste opp.

Sundt ble igjen spurt om han ikke hadde gjort det han ble anklaget for. Han nektet fortsatt. Han ble også spurt om han hadde sagt noe til Jakob, eller truet ham, slik at han skulle ha rømt av frykt. Det nektet han også for, men han hadde hørt av tjenestefolkene at Jakob var svært betenksom, sorgfull og engstelig etter at han ble innkalt til dette forhøret.

INNGIKK FORLIK

I et nytt forhør 2. september innrømte etter hvert Sundt det som hadde skjedd. Han forklarte at om kvelden sist torsdag 25. august, da han og drengen Jakob gikk fra støperiet på Kalvskinnet, fant de for godt å gå til Ila.

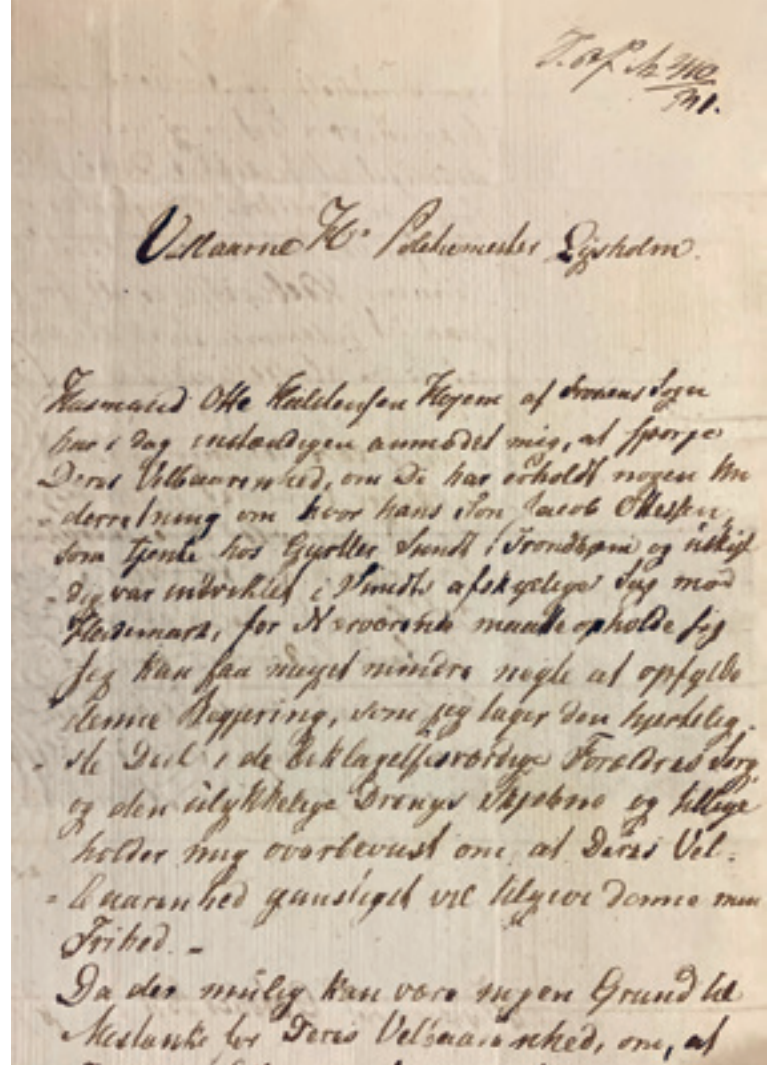
De hadde hvert sitt sleggeskaft i handa, og Jakob var ikke uvillig til å følge ham. Da de kom ut til støperiet til Hedemark, så Sundt at vinduet var litt ødelagt, slik at han kunne komme seg inn, mens Jakob ble stående utenfor. Da Sundt var inne, falt han ned i det hullet hvor formen stod, og dermed kom han kanskje til å gjøre skade på den.

Han måtte derfor tilstå at det var han som hadde ødelagt formen, men det var ikke bevisst. Til dette bemerket Hedemark at Sundts forklaringer og unnskyldninger var fullstendig usanne, da det var klart at hensikten hans var å ødelegge formen, som også lyktes.

Seinere, etter litt fram og tilbake, løste til slutt saken seg ved at det ble inngått et forlik mellom partene, og at Sundt betalte 250 spesidaler i mulkt (bot) og skadeserstatning til Hedemark.

EN BEKYMRET FAR

Men saken om den bortkomne Jakob var fortsatt uoppklart. 6. oktober 1831 gjorde politimesteren et nytt forhør i

FAKSIMILE: ARKIVVERKET

anledning av at Jakob var blitt borte uten at det var oppdaget hvordan det skjedde eller hvor han var blitt av.

Faren Otte Hallsteinson Hojemsauet møtte opp og forklarte at da en annen sønn, Hans, skulle et ærend i byen i slutten av august, ba faren ham om å gå inn til Sundt for å høre hvordan broren Jakob hadde det. Men da Hans kom tilbake til Frosta, sa han til faren at han ikke hadde truffet ham. Jakob hadde blitt borte.

Otte reiste da straks til byen og forhørte seg med Sundt, som sa at det dumme var at Jakob hadde erkjent for politimesteren at han hadde vært med da arbeidsgiveren hadde brutt seg inn i verkstedet til Hedemark. Men Jakob sa sjøl at han ikke hadde gjort noe. Otte følte seg beroliget av dette, men da han i løpet av åtte dager ikke hadde hørt noe mer, reiste han tilbake til byen.

Sundt sa da at Jakob sikkert trodde at han ble å regne som medskyldig sjøl om han bare hadde stått utenfor. Han hadde derfor reist bort for å slippe å forklare seg i saken, men han kom sikkert snart tilbake igjen, antok Sundt. Otte reiste hjem igjen, men kom til Sundt en tredje gang og spurte om Jakob ennå ikke var kommet tilbake.

Da sa Sundt at han hadde latt Jakob få to spesidaler da han begav seg bort, kanskje til en annen by for å søke arbeid i gjortleryrket. Han beskyldte på nytt Jakob for å ha forrådt ham til politimesteren. Jakob hadde for øvrig tatt med de beste klærne sine.

Brock.
For at Drengen Jacob Ottesen, der forsvandt
fra Gjørtler Halvor Sundts Huus i Slutningen
af August Maaned d. A., ikke længere skal være
borte, for enten at komme tilbage hertil eller at
underrette sine Forældre om hvor han er; saa
alligevel, efter Disses Anmodning, herved offent-
liggjort, at Sagen mellem Gjörtler Hedemark
og bemeldte Sundt nu er forliget, og at Drengen
Jacob ikke har i anførte Anledning Noget at
rygte for.
Trondhjems Politiekammer,
den 5te Novbr. 1831. Henr. Lysholm.

Jakob ble
to ganger etter-
lyst i Adresseavisen.
Her fra 8. november 1831.
FAKSIMILE: NASJONALBIBLIOTEKET

ETTERLYSNING I AVISENE

Det neste som skjedde var at soknepresten i Frosta, Falk Andreas Widerøe, sendte et brev 25. oktober 1831 til politimesteren, der han innstendig ba om at Jakob måtte bli etterlyst i avisene:

«Velbaarne Hr. Politimester Lysholm.

Husmand Otte Halstensen Højem af Frostens Sogn har i dag instændigen anmodet mig, at spørge Deres Velbaarenhed, om De har erholdt nogen Underretning om hvor hans Søn Jacob Ottessen, som tjente hos Gurtler Sundt i Trondhjem og uskyldig var indviklet i Sundts afskyelige Sag mod Hedemark, for Nærværende maatte opholde sig.

Jeg kan saa meget mindre negte at opfylde denne Begjering, som jeg tager den hjerteligste Deel i de beklagelsesværdige Forældres Sorg, og den ulykkelige Drengs Skjebne og tillige holder mig overbevist om at Deres Velbaarenhed gunstigt vil tilgive denne min Frihed.

Da der mulig kan være nogen Grund til Mistanke for Deres Velbaarenhed, om, at Faderens Efterspørgelse om Sønnen kunde være Forstillelse og Sønnens Ophold være Forældrene bekjendt, være det meg ved denne Leilighed tilladt ærbødigst at forsikre Deres Velbaarenhed, at de sørgende Forældres Oprigtighed og Ærlighed er mig alt for vel bekjendt, ligesom og deres Sorg over Sønnens Udeblivelse er alt for stor, til at jeg ei paa det fuldkomneste skulde være overbevist om, at de ere aldeles uvidende om deres Søns Opholdssted (...).

Etterlysningen ble først trykket 8. november 1831 og på nytt 24. januar året etter. Det er uvisst hvor Jakob befant seg og når han kom til rette igjen. Han er innskrevet på mannskapsrullene til det frostenske kompaniet av det innherredske infanterikorpset mellom 1830 og 1833.

I 1833 ble det nevnt at oppholdsstedet hans var Trondheim, og seinere samme år ble han bare oppført som «fraværende».

FORSVANT IGJEN

Noen flere spor etter ham er ikke funnet i norske kilder, heller ikke i tyske kilder. På skiftet etter faren i 1841 ble det nemlig opplyst at Jakob reiste til Tyskland rundt fem år tidligere, men det var uvisst om han var levende eller død, ettersom de ikke hadde hørt noe fra ham.

Det tyder på at han må ha kommet hjem til familien på Frosta før avreisen. Ifølge familietradisjonen reiste han til Tyskland for å studere til ingeniør.

Etter 1841 skal det ha blitt kontakt, da det seinere ble fortalt at Jakob skrev til brødrene Arnt og Torstein. Han befalte dem om at de ikke måtte begynne med noe før han kom hjem, da han hadde store planer om å starte en fabrikk eller lignende sammen med dem.

Men da han var på reise fra Kristiania, dagens Oslo, til Trondheim forsvant han, og siden har ingen hørt hvordan det gikk med ham. Trolig forulykket han. ■■

KILDER

- Arkivet til Trondheim politikammer ved Statsarkivet i Trondheim: kopibok 1830–33, brevjournal 1830–35, Politikammerrettens forhørsprotokoll 1830–32 og journalsaker 1831–32, deriblant med brevet fra sokneprest Widerøe.
- Kirkebok for Trondheim prestegjeld, Domkirken sogn, 1821–31.
- Kirkebøker for Frosta 1778–1811, 1817–27 og 1827–39.
- Mannskapsruller Frostenske Compagnie og Trondhjemske Infanterie Brigade, 1830–33.
- Samtaler med Torstein Skogseth (1886–1976), Frosta.
- Stjørdal og Verdal skifteprotokoll 3A31, Frosta 1833–45 fol. 90–91 og skiftepakke 3Fa40.

Nye svar i gammel gåte

KUNSTNER: CHRISTIAN AUGUST LORNTZEN / OSLO MUSEUM

Christiania,
dagens Oslo,
på slutten av
1700-tallet.
Kilder bekrefter
at Jens ble født
i samme by.

I 130 år har det blitt sagt at København-boende Jens Hellemann ble født i Bergen i 1720. Kilder viser derimot at en med samme navn ble født i Oslo på samme tid. Hvorfor må dette være en og samme person, og at den gamle antakelsen er feil?

■ LAILA SANDBÆK

I København i 1893 ga Alfred Hellemann ut boken *Genealogiske og personalhistoriske Meddelelser*. Den handler om hans forskning på sin slekts stamtavle, som starter med Jens Hellemann.

Denne Jens sies å være fra Norge, og er en feldbereder, altså en håndverker som semsket skinn og sydde klær av skinn.

UBEKREFTET PÅSTAND

Forfatteren er en dyktig slektsforsker og går grundig til verks for å finne Jens sine aner i Norge. Hellemann er et slektsnavn i Bergen og det er derfor naturlig å undersøke om det her finnes noen kilder. Hele fem sogneprester og én stiftsprost i Bergensområdet henvender Hellemann seg til, men ingen av dem finner noen dåpsregistrering for Jens.

Under stor usikkerhet angis Bergens Helle Hellemann og Anna Buchoff som foreldrene til Jens. Slik beskriver forfatteren selv dette:

«Ifølge Meddelelse fra Stiftsarkivar Thomas Hermansen i Bergen, med hvem jeg gjennom Breve til Stiftsprovst Winsnæs i Bergen og samme Bys fem andre Sognepræster var ble ven

sat i Forbindelse, er Jens Hellemann imod min Formodning ikke født i Bergen. Derimod døbt 1723 i Bergens Domkirke Anna Hellemann, som muligvis har været en Søster af ovennævnte Jens Hellemann. Hun var en Datter af Helle Hellemann og Anna Buchoff.»

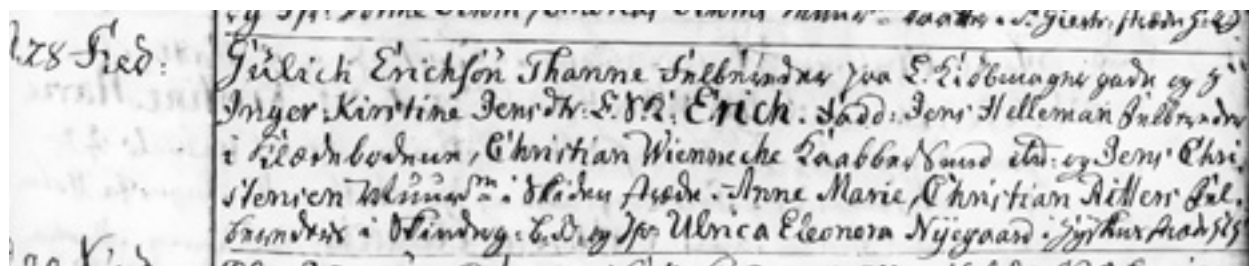
Ingen har noensinne funnet noen dåpsregistrering for Jens Hellemann i Bergensområdet. Dermed er denne påstanden blitt stående uimotsagt siden 1893. Til tross for angivelse av at denne påstand er usikker og ikke bekreftet, forekommer Helle Hellemann og Anna Buchoff som foreldre til Jens Hellemann i utallige private og offisielle slekstrær på nettet. Det finnes også flere artikler på nettet med antakelser om at Jens Hellemann er født i Bergen.

Jeg hevder derimot å ha funnet de egentlige foreldrene til Jens, som viser at han ble født i Oslo, ikke i Bergen.

KILDER GA NYE SVAR

Opptakten til dette arbeidet var funnet av et skifte etter Gunhild Mathiasdatter i Aker fra 1738. Her fremgår det at hun var gift med Jens Hellemann og med ham fikk en sønn og ei datter: Jens Jensen og Berthe Jensdatter. Deretter ble hun gift med Erich Gullichsen Tanne og

Dåpen til en av halvbrorens barn i København i 1754. Jens er fadder. FAKSIMILE: RIGSARKIVET

Skifteprotokollen etter Gunhild Mathiasdatter fra 1738. FAKSIMILE: ARKIVERKET

med ham fikk flere barn, blant annet Gullich Erichsen. Halvbrødrene Jens og Gullich gikk begge i lære i Christiania for å bli feldbredere.

Dåpsregistreringen for Jens Jensen Hellemann ble så funnet, og det viser seg at han ble døpt i februar 1720 i Aker sogn. Dette er særlig interessant siden sønnen Johannes sies å ha skrevet et likvers over faren sin, hvor faren angis å være 35 år og 3 måneder ved begravelsen 4. mai 1755 i København.

Begravelsen for Jens sin far ble så funnet, og her fremgår det at farens navn er Jens Larsen Hellemann og at han døde før sønnen ble født. Faren var soldat og døde antakelig av soldatsotten som svenskene brakte inn i Christiania i 1718. Jens er altså navngitt etter sin nylig avdøde far.

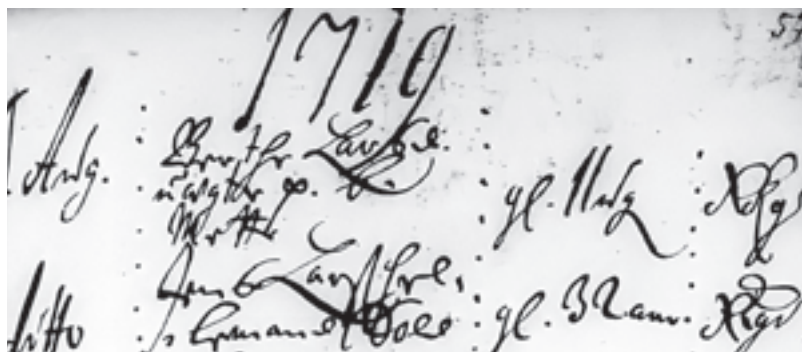
Om Jens Jensen Hellemann vites det fra før at han var feldbereder i København og døde i samme by i 1755. Han hadde en eneste sønn, Johannes, født i København i 1745. Jens bodde i Klædeboderne, noe som fremgår blant annet av dåpsregistreringen for Johannes.

ENDELIG AVKLARING

Jens Hellemann i København er altså født rundt 1720 og er feldbereder. Jens Hellemann i Oslo er også født rundt 1720 og er feldbereder. Sannsynligheten for at dette er samme person må ansees for å være stor, da særlig gitt at Hellemann er et forholdsvis sjeldent etternavn i Norge. Men det er selvfølgelig fortsatt tvil til stede.

Denne tvilen mener jeg kan fjernes helt og holdent etter funnene av dåpsregistreringene til halvbrorens barn i København. Halvbroren har beholdt etternavnet Tanne etter sin far, Erich Gullichsen Tanne, et etternavn som ei heller kan sies å være særlig vanlig. Han er feldbereder i København og hans datter er navngitt Gunhild etter hans mor. Fire dåpsregistreringer er funnet og for alle disse barna er Jens Hellemann feldbereder i Klædeboderne, fadder.

Jeg takker for hjelpen fra medlemmer på Arkiverket Forum, særlig Even Stormoen, for at saken ble oppklart. Dette er et godt eksempel på at man ikke skal ta gammel slektsforskning og svar forgitt, men at en kan våge å utfordre gamle «sannheter».

Ministerialbok viser faren Jens Larsen Hellemanns begravelse. FAKSIMILE: ARKIVERKET

 GRAVSTEIN24®
- vi vet hvor mye det betyr for deg

Spar opptil 50% ved kjøp av gravstein
hos oss.

Vi utfører alt av vedlikehold
på eksisterende gravminner.

Kontakt oss, vi er her for å hjelpe deg.

Kontakt: Tlf: 4000 2448
E-post: post@gravstein24.no
www.gravstein24.no

Gravminnefotograf – et givende arbeid

Å vandre på en kirkegård blir for meg som å være på en gratis reise i en annen verden. Gravminner er viktige kulturminner, og fotograferingen av disse er med på å sikre at viktige kilder om enkelt-mennesker blir bevart for ettertiden. Dette er et arbeid som gir meg mye.

■ KJERSTI REFFHAUG EIE

Jeg er medlem av Slekt og Data Buskerud. En dag fikk jeg høre om muligheten til å bidra med fotografering og registrering av gravminner på kirkegårder, og ble nysgjerrig på å få vite mer.

Det første som fristet, var å kunne kombinere min stillesittende innarbeidsdag med frisk luft i vakre omgivelser. Da jeg møtte gravminnelederen i distriktet på Skoger kirkegård i Drammen for opplæring, visste jeg ikke at jeg ville få mye mer enn frisk luft.

KOMMER I KONTAKT MED ANDRE

Allerede første dag merket jeg nysgjerrige blikk fra en dame som stelte en av gravene. Jeg forsto at hun lurte på hva jeg drev med der jeg gjorde mine «øvelser»: knebøy ned, et skritt tilbake, knips, reis opp og neste grav – som en trimøvelse i en treningssal. Jeg gikk bort til henne:

– Du lurer kanskje på hva jeg driver med?

– Ja, jeg ser du tar bilder.

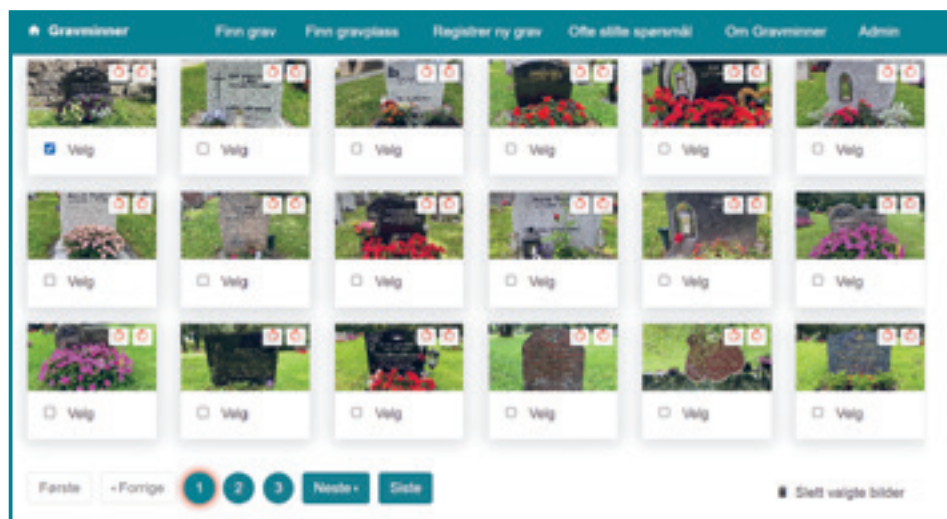
Så var samtalen i gang.

En tur på kirkegården gir meg fornyet energi og er som en reise i en annen verden.

Arbeidet med å fotografere gravminner er en viktig del av vår kulturarv. Her er jeg i aksjon på Tangen kirkegård i Drammen. FOTO: PRIVAT

Etter at fotograferingen er gjennomført, legger jeg inn og registrerer bildene i Gravminner. FOTO: SKJERM Dump

– Skal du ta bilde av vår grav også? Den har ikke vært stelt på en stund, men nå er den vel fin?

– Den står ikke på lista, men jeg setter gjerne inn et nytt bilde. Du kan se det på slektogdata.no om et par dager, svarte jeg.

– Tusen takk, det skal jeg fortelle hele familien!

En liten ekstrajobb for meg, men en veldig god opplevelse for oss begge. Og slik fortsatte det.

LÆRTE MER OM SLEKTEN

Det fine med dette arbeidet er at ingen andre enn jeg selv bestemmer arbeidstiden. Listen over graver til fotografering ligger alltid i bilen. Noen ganger stikker jeg innom på impuls og tar bilder i noen minutter på vei til butikken. Andre ganger planlegger jeg en time, eller et eller flere felt med innlagt spisepause, kanskje etter avtale med en venninne – det er alltid en krakk i nærheten.

Forrige sommer skulle vi være ekstra lenge på hytta, og jeg spurte om det trengtes fotografering på en kirkegård i det området. Det ble en fin ferie. Jeg var kommet til felt F da en eldre herre kom bort til meg, tok av seg skyggelua, bukket og sa:

– Jeg mener ikke å være nysgjerrig, men leter du etter noe? Jeg er godt kjent her, kanskje jeg kan hjelpe?

Etter at jeg hadde sagt hva jeg holdt på med, fortalte han livshistorien sin. Om skipskapteinen som ble hans far, som tok med sin gravide kone og lille sønn på tur til India under annen verdenskrig, der familien hans fikk bo, mens han dro ut igjen.

– Det er historien om hvor jeg kom til verden, sa mitt nye bekjentskap.

– Og siden har du bodd her?

– Ja, men det ble uten far. Båten ble torpedert og han kom aldri tilbake. Sjøen ble hans gravsted, avsluttet han.

Da var det på tide å presentere oss for hverandre. Det viste seg at han hadde vært en nær venn av min onkel,

og jeg fikk vite mer om min egen slekt. Da han ruslet videre sto jeg igjen rikere enn da jeg kom. På kirkegården går liv og død hånd i hånd.

FLEKSIBELT OG MENINGSFYLT ARBEID

Arbeidet er todelt: Etter fotograferingen kommer innlegging og registrering av bildene i Gravminner på nettsiden til Slegt og Data. Gode rutiner og markeringspenner i forskjellig farge og kaffe er gode hjelpemidler.

Har jeg tatt gode bilder med rette vinkler og i passe nærhet, blir innleggingen enklere. Men er du en som liker å rette opp bilder på skjermen, går det like bra. Jeg er takknemlig for at min gravminneleder ga meg tips, men også lot meg lage egne rutiner.

Jeg har ikke gått lei, nettopp på grunn av friheten til å legge opp arbeidet som det passer meg. Selvfølgelig tar det tid, men for meg blir det som å være på en gratis reise i en annen verden. Vil jeg bruke så kort tid som mulig, innleder jeg ikke samtaler. Da prater jeg med meg selv der jeg går rundt og leter og krysser av på lista.

Det slår meg hvor forskjellig kirkegårdene er, det er alltid spennende å komme til en ny. Er den strukturert og lett å finne fram i? Er det noen spesielle gravsteiner der som jeg ikke har sett før? Spesielle navn? Et spesielt minneord? «Høyt elsket og dypt savnet» og «Hvil i fred» er gjengangere, og «Vi møtes igjen» kan man jo grunne litt over.

ANBEFALES TIL ALLE

Mange av oss lever i en stresset hverdag. Hvorfor ta på seg ulønnet arbeid i tillegg? Mitt svar på dette er følgende: Når jeg er sliten og sofaen lokker, vet jeg at en tur på kirkegården gir fornyet energi og ikke minst glede over å ha utført et meningsfylt arbeid.

Jeg er takknemlig for å få lov til å bidra med et arbeid som er en viktig del av vår kulturarv, og anbefaler deg og alle andre til å gjøre det samme.

Vil du hjelpe til med Gravminner?

*Har du tenkt til å gå i dine forfedres fotspor i høst?
Hvis du har lyst til å ta bilder av gravminner, kan du gjerne
laste disse opp i den populære og dugnadsbaserte Gravminner!*

■ KNUST S. SØRHUSBAKKEN

Takket være det frivillige engasjementet, som pågår landet rundt, er i dag cirka 3120 gravplasser, 3,3 millioner gravminner og 2,9 millioner fotografier mulig å finne i databasen pr. nå.

EN VIKTIG DEL AV VÅR KULTURARV

Gravminner er basert på frivillighet og er bygget opp av dugnadsinnsats over mange år. Målet er å dokumentere

viktige kulturminner og hjelpe deg med å finne fødsels- og dødsdatoen til dine forfedre og stedet hvor de er gravlagt.

Gravminner er viktige kulturminner. Bevaring av flest mulig gravminner sikrer at viktige kilder om enkeltmennesker blir bevart for ettertiden. En vandring på en gravplass er som å vandre gjennom historien. Inskripsjoner kan fortelle om yrker og gamle håndverk. Dekorasjoner kan fortelle om sosial status og endringer gjennom tidene.

GRAVMINNER I VERDEN

Visste du at Gravminner ikke lengre kun er for norske graver? Nå kan vi legge inn graver i databasen fra hele verden! Skal du besøke en gravplass i utlandet, kan du gjerne ta bilder av gravminner og legge de inn i databasen.

Husk også at du kan bruke kartvisning når du søker i Gravminner. Gå på «finn gravplass» og se hvor vi har lagt inn graver rundt om i hele verden. Du kan zoomme deg inn på kartet og velge gravplasser du vil søke.

SKJERMDUMP: SLEKT OG DATA

KONTAKT GRAVMINNELEDEREN I DITT DISTRIKT

Aust-Agder: gravreg@aa.slektogdata.no

Buskerud: gravreg@bu.slektogdata.no

Haugaland: gravreg@ha.slektogdata.no

Hedmark: gravreg@he.slektogdata.no

Hordaland: gravreg@ho.slektogdata.no

Nord (Troms og Finnmark): gravreg@no.slektogdata.no

Nord-Trøndelag: gravreg@nt.slektogdata.no

Nordland: gravreg@sa.slektogdata.no

Nordmøre og Romsdal: gravreg_nmr@mr.slektogdata.no

Oppland: gravreg@op.slektogdata.no

Oslo/Akershus: gravreg@oa.slektogdata.no

Rogaland: gravreg@ro.slektogdata.no

Sogn og Fjordane: gravreg@sf.slektogdata.no

Sunnmøre: gravreg_sm@mr.slektogdata.no

Sør-Trøndelag: gravreg@st.slektogdata.no

Telemark: gravreg@te.slektogdata.no

Vest-Agder: gravreg@va.slektogdata.no

Vestfold: gravreg@vf.slektogdata.no

Østfold: gravreg@of.slektogdata.no

Flere hundre gravminner forsvinner hvert år, noen på grunn av plassmangel, andre fordi de er blitt gamle og ødelagte. Gamle gravminner blir ofte ikke ivaretatt og til slutt kan skriften på steinen bli såpass uleselig at man ikke lengre kan finne ut hvem som ligger gravlagt der. I tillegg kommer det også til nye graver årlig, slik at det alltid behøves ny fotografering.

FOTO: KNUST S. SØRHSUBAKKEN / SLEKT OG DATA

BEHOV FOR FOTOGRAFERING

Har du lyst til å bidra slik at databasen blir enda større og bedre, slik at enda flere kan finne røttene sine? Du kan bidra med bilder av gravminner, legge til en eller flere nye graver eller foreslå endringer. Du kan gjøre dette enkelt via nettsiden vår.

Rundt om i landet er det behov for fotografering av gravplasser. Hvis du ønsker å fotograferer hele gravplasser, er det fint om du avtaler med gravminnelederen i ditt lokallag. De har oversikt over hvilke gravplasser som gjenstår eller trenger oppdatering, samt hjelper deg i gang. Se kontaktinfo i faktaboksen over, samt på vår nettside.

Du kan også kontakte koordinatorleder gravminner, Petter Svindland, på e-posten hans gravreg@va.slektogdata.no. Han kan henvise deg videre til rette kontaktperson i ditt distrikt.

FOTOTIPS TIL GRAVMINNER

Når du fotograferer gravminner, er det en fordel om du gjør det i overskyet vær – unngå skarpt sollys og lavt motlys. Husk å ta bildet mest mulig foran gravsteinen, slik at fokuset er tydelig. Prøv å hindre at det blir reflekser fra gravminnet, spesielt på steiner med blank overflate.

Ta gjerne flere bilder av hver stein, slik at du kan plukke ut det bildet som blir best. Bruk et kamera med god oppløsning, slik at teksten kan leses godt. Mobiltelefon kan også brukes. Flere fototips finner du på nettsiden vår. ■ ■

Det beste er å ta bilde av gravminnet mest mulig foran, slik at det er i fokus. Dette gjøres gjerne i overskyet vær.

Slekt og Datas frivillige

Mange av våre distrikts- og lokallag legger ned et stort arbeid for å gjøre enda flere kilder tilgjengelig for deg som er interessert i slektsforskning. Her får du en oversikt over den frivillige innsatsen som gjøres, hvilke kilder det dreier seg om og hvor du finner disse.

■ KNUST S. SØRHUSBAKKEN

Som kjent arrangerer Slekt og Datas distrikts- og lokallag over hele landet flere ulike kurs, foredrag og medlemsmøter, samt oppdaterer Gravminner, for å nevne noe. I ditt nærmiljø kan du dermed møte andre som er interessert i slektsforskning, få faglig påfyll og hjelp hvis du lurar på noe.

Men flere av lagene har også grupper eller enkeltpersoner som bidrar til å tilgjengeliggjøre flere kilder. Dette kan handle om registrering, digitalisering eller transkribering av kilder, samt bildeskanning. Her får du en oversikt:

AUST-AGDER

Slekt og Data Aust-Agder har hatt avtale med KUBEN museum og arkiv om å samle data til den omfattende bildesamlingen de har. Distriktslaget ble i fjor ferdig med første del av portrettsamlingen som består av rundt 6000 bilder. Denne finner du under agderbilder.no. Velg «Aust-Agder» og «portrettsamling». Arbeidet ble i hovedsak utført av leder og nestleder. Nestleder Odd Egil Lillebø har over 1,5 millioner navn i sitt slekstre. Han fylte først inn opplysninger på personer han hadde i sitt enorme tre. Da han hadde gjort sitt, søkte leder Halfdan Mørland opp opplysninger om resterende.

Nå holder de på med andre bilder som KUBEN har i samlingen, for det meste bilder fra Arendal og omegn. De vil også bli tilgjengelig på agderbilder.no.

Det har også nylig blitt laget et interaktivt kart over Arendal fra 1884, slik at en får bedre innsikt i byens historie. Kartet og nærmere omtale finner du på Slekt og Datas nettside.

HORDALAND

Slekt og Data Hordaland har ikke noe organisert registrering, transkribering og skanning av kilder. Likevel er det mange medlemmer som har vært aktive på denne fronten gjennom flere tiår.

I 2023 har medlemmer fullført transkribering for folketellingen 1920 i Bergen, startet innskanning av samme materiale på Statsarkivet i Bergen, gjennomført mye AMF-korrekturlesing (nettstedene Ancestry, MyHeritage og FamilySearch samarbeider om å transkribere kilder fra Norge) og registrert kirkebøker og annet materiale.

MØRE OG ROMSDAL

Indre Nordmøre

Gruppen har i flere år arbeidet med å transkribere kirkebøkene for sitt distrikt. Det meste er nå registret, samt blitt korrekturlest og lagt ut på Digitalpensjonatet under Digitalarkivet. De har en fast representert i den kommunale bygdebokkomiteen for Surnadal kommune som har jevnlige møter. Bygdebokarbeidet i kommunen engasjerer flere av deres medlemmer.

I tillegg jobber Tor Ålbu daglig med transkriberinger. Nå holder han på med kirkebøkene for Meldal og Rennebu i Sør-Trøndelag for perioden 1682–1815, samt folketellinger for 1815, 1825 og 1835 for Meldal og Rennebu. Disse har både navn og alder på de som bodde der.

Ålesund

Olga Frøland arbeider med å få Digitalarkivet til å digitalisere bemannings- og mønstringslister for Ålesund krets under Trondheim innrullingsdistrikt.

Arnstein Slinning har det siste året transkribert kirkebøkene for Ålesund i siste halvdel av 1800-tallet. Dessuten har han transkribert de listene som AMF ikke har transkribert i kirkebøkene for Borgund, Haram, Norddal, Skodje, Synnølv og Volda. Randi Viddal har vært med på flere av folketellingene, blant annet 1870 for Kristiania, 1891, 1910 og 1920. Olga Frøland har også vært med på å transkribere, i tillegg til mannskapslistene hun holder på med. Andre som har hjulpet til med transkribering er Liz Günther og Hilde Bjørlo.

kildebidrag

Sistnevnte, sammen med Kjell Inge Tomren og Per Jacob Desserud, er også noen av de 181 som er aktive inne på histreg.no for denne regionen.

Rauma

Flere av Slekt og Datas medlemmer er med og transkriberer kirkebøkene for bruk i bygdebokprosjektet som Rauma Historielag holder på med.

Molde

Eva Hjelen har avfotografert eldre presteattester i Aure, og er i gang med registrering av attestene for Edøy med ønske om utlegging på nettsiden til Slekt og Data Møre og Romsdal.

Aukra

Medlemmene her holder på med transkribering av ulike lister fra ministerialbøker for Aukra og Fræna for perioden 1845–1923.

Kristiansund

Paul Bakkmyr har det siste året transkribert kirkebøkene fra hele Tingvoll prestegjeld med de to soknene Frei og Øre for perioden 1732–54.

NORD-TRØNDELAG

Slekt og Data Nord-Trøndelag har ingen systematisk registrering overfor Digitalarkivet, men noe gjøres med initiativ fra enkeltpersoner. Mange av kirkebøkene for Stjørdal er digitalisert og innsendt. Flere har bidratt med digitalisering fra Nord-Trøndelag og brukt som bakgrunn for arbeidet med Trondheimsbasen, som Finn Karlsen har ansvaret for i Slekt og Data Sør-Trøndelag.

NORDLAND

Etter 30 år er Slekt og Data Nordland nylig i mål med å fullføre registreringen av samtlige protokollførte dødsboskifter i Salten og Ofoten. Dette betyr at 105 290 personer, som er samtlige i alle de protokollførte skiftene, nå er søkbare og kan tilordnes ett eller flere skifter. Per nå kan materialet kjøpes gjennom minnepinne på nettsiden til Slekt og Data Nordland. Fra før av har de også registrert skifter fra Helgeland og Lofoten og Vesterålen, mannskapsrullene fra 1806–36 for hele Nordland, med mer.

De har også digitalisert kilden «Fortegnelse over befolkningen i Bodin prestegjeld, trolig 1749» så langt i år. Denne finner du på Digitalarkivet.

Sentrale frivillige fra Slekt og Data Nordland i registreringsarbeidet av dødsboskifter.
F.v. Jarl Christensen, Gerd Karin Lysholm og Magne Mæle. FOTO: STORMEN BIBLIOTEK

■ NYE KILDER

OPPLAND

Fylkesarkivet Oppland/Innlandet fylkesarkiv startet i 2018 et prosjekt for transkribering av gamle kommunale protokoller. Her ble Slekt og Data Oppland invitert sammen med andre. Prosjektet er nå avsluttet, men noen har fortsatt transkriberingen. Kildene finner du på Digitalarkivet.

Dette er noe av det medlemmene nylig har transkribert, eller som pågår i disse dager:

- ➔ Husmannsundersøkelsen i Torpa 1869 ved Kjell Helge Moe, Trond Wæhler og Halgrim Øistad.
- ➔ Forstanderskapsprotokoll for Biri 1837–56, fattigprotokoll for Biri 1881–92, forstanderskapsprotokoll for Åsnes 1837–71 og ut-/innflyttingsprotokoll for Biri 1901–30 ved Synnøve N. Ramsrud.
- ➔ Lillelvedalens Matrikuleringskomisjon intages fl: og forstanderskapsprotokoll for Dovre 1861–75 ved Rolf Løvdal.
- ➔ Fattigprotokoll for Fron prestegjeld 1742–1816 og protokoll for Sundhetskommisjonen i Fåberg 1849–58 ved Kari Nyman, Rolf Paulsen og Jostein Valved.
- ➔ Kokeboken til Fru Christine Storm Munch 1703–1806 ved Richard Fauskrud, Kjell Helge Moe, Rolf Paulsen, Synnøve N. Ramsrud og Jostein Valved.
- ➔ Protokoll for Fattigkommisjonen i Fron 1832–43 og protokoll fra Vågå fastskole 1835–58 ved Rolf Paulsen og Jostein Valved.
- ➔ Olav Bonesmo har de siste årene lagt ned et stort arbeid i å liste skatt og skatteyttere, bøter og så videre for hver matrikkelgard i Romsdals otting ut fra: lensregnskaper 1593–1661, stiftamtsturegnskap 1662–85 og fogde-regnskap 1597–1718.

OSLO/AKERSHUS

Kirkebokgruppen i Slekt og Data Oslo/Akershus utfører transkribering av kirkebøker for Oslo og Akershus. Siden gruppen gjorde de første publiseringene i 2018, har de til nå gjort over 650 000 personnavn søkbare på Digitalarkivet. I løpet av fjoråret ble det publisert 63 kirkeboklister av forskjellige typer. Gruppen har rundt 30 aktive transkribenter, og for 2022 ble det rapportert inn 5109 timer totalt medgått tid til transkribering, korrekturlesing,

møtevirksomhet og koordinering. Det publiserte arbeidet strekker seg fra begynnelsen av 1700-tallet og frem til rundt 1935.

Transkribering av de kommunale folketellingene i Kristiania og Aker for 1923 er nylig blitt ferdig, og er et arbeid som har pågått av rundt 50 personer siden 2005. Basen inneholder 327 797 personer, hvorav 65 860 er fra Aker. Arbeidet er basert på de kommunale folketellingene som befinner seg på Oslo byarkiv. Basen ligger ute i en enkel form på Slekt og Datas nettside, og skal legges ut på Digitalarkivet etter hvert.

ROGALAND

Rune W. Wiik er styremedlem i Slekt og Data Rogaland, og har de siste årene skannet 262 protokoller og indeksert 443 protokoller. Dette gjelder stort sett skoleprotokoller, formannskapsprotokoller og fylkestingsprotokoller. Samtlige protokoller overføres fra Interkommunalt Arkiv i Rogaland til Digitalarkivet. De skannede skoleprotokollene gjelder stort sett alle i Sør-Rogaland frem til cirka 1920, unntatt de som faller innenfor Stavanger. Indekseringen gjelder hele Rogaland for alle protokolltypene. En del av protokollene går frem til vår tid, og faller derfor inn under sperrefristen.

Han har også skannet et par andre protokoller som spesialoppdrag, samt transkribert en kirkebok for Hå i samarbeid med Gunnar Borvik.

SØR-TRØNDELAG

Våren 2022 startet Slekt og Data Sør-Trøndelag prosjektet AMF med korrektur av transkriberte og søkbare kirkebøker fra Sør-Trøndelag som er publisert på Digitalarkivet. Prosjektet har nå 28 frivillige som deltar i korrekturlesing av filer fra områder og perioder de selv har valgt.

Fra en arkivar i Arkivverket får deltakerne tilsendt Excel-filer med de transkriberte tekstene og gjør rettelser og suppleringer direkte i filene før de returneres for republisering. Deltakerne har hittil fått tilsendt rundt 117 filer. Av disse har 57 blitt republisert på Digitalarkivet. Filene omfatter lister over fødsel og død, vielse, død og begravelse.

Presenter slekten din

Flotte prydtavler kr. 145,- pr. stk.

Størrelse 60 cm x 50 cm.

Kontakt:

Kursveien.no

95 85 75 09 • mette@kursveien.no

Kursveien

Boksted	Leil.	Mengde	Pris
Bokstegate 1	07	Grønland	bokstegate
Bokstegate 6/8	07	Johannes	bokstegate
Birkelundsgate 5	07	Ode (Gamlebyen)	bokstegate
Dansegrove 7	08	Sørensen	bokstegate

Filene som er republisert, er fra kirkebøker fra Bjørnør, Børsa, Hospitalet i Trondheim, Kretsfengselet i Trondheim, Malvik, Meldal, Melhus, Regions-sykehuset i Trondheim, Rennebu, Røros, Selbu, Strinda, Støren, Ørland og Åfjord. De fleste filene er fra perioden 1870 til 1940, men noen har gitt seg i kast med filer fra 1816 og oppover.

Det kommer også en ny versjon av Trondheimsbasen senere i år. Dette er et søkeverktøy som er et hjelpemiddel for slektsforskere når de skal søke i forskjellige kilder etter personer. Kildene dekker nå store deler av Midt-Norge. I 2022-versjonen finner du blant annet 800 skannende kilder som ikke er digitalt tilgjengelig andre steder, rundt 1850 søkbare kilder fra Trøndelag, Møre og Romsdal og Nordland, 4,1 millioner søkbare personposter med mer. Det er Finn Karlsen som er ansvarlig for verktøyet, som du får kjøpt på nettsiden til Slekt og Data Sør-Trøndelag.

VEST-AGDER

Det er to grupper i Slekt og Data Vest-Agder som holder på med transkribering av dokumenter. Den ene gruppen holder på med dokumenter fra 1804 som gjelder Hans Nielsen Hauges virksomhet i Kristiansand. Det antas at det er cirka 1000 brev som er oppbevart i arkivet. Etter transkribering legges disse dokumentene over i nettsidene til Haugeinstituttet for videre forskning. Det er fortsatt en del dokumenter som ikke er overført til Haugeinstituttet. Den andre gruppen med gotisk skrift arbeider med dokumenter fra Næs Jernverk. Dokumentene er skannet og gruppemedlemmene arbeider med tekstene hjemme før møtet.

Når det gjelder skannegruppe, er det sju personer fra distriktslaget som går på skift på Arkivsenter Sør. For tiden skanner gruppen skoleprotokoller. I forkant av dette ble det skannet «Borgerbrev» fra Kristiansand. Det er Arkivsenter Sør som formidler det som er skannet.

VESTFOLD

Slekt og Data Vestfold har i mange år hatt en liten gruppe medlemmer som har jobbet fast en dag i uken på Vestfoldarkivet. De har selv kjøpt inn tre A3-skannere som er flittig i bruk i tillegg til at de bruker arkivets store bokskanner. For å skanne arkivkort har de også kjøpt inn en bunskanner som effektivt leser inn en hel bunke med kort av gangen. Alle kilder blir bildebehandlet og til slutt satt sammen i en stor PDF som inneholder alle sidene i kilden. Denne filen lastes deretter inn i et publiseringsverktøy som lager nettsider tilpasset PC, nettbrett og mobil.

Hver kilde har fått sin egen omtale som en artikkel på nettsiden til Slekt og Data Vestfold. De aller fleste er også gruppert og lagt inn i menyer ut fra denne inndelingen: adressebøker og telefonregistre, Fattigvesen, folkeregister og flytting, folketellinger, manntall og valgmanntall i Vestfold, hvalfangst, industri og næring, politikk og folkestyre, skolevesenet i Vestfold, sjøfolk og sjøfart, emigrasjon, pass og fremmedkontroll, helse- og pleievesen, kilder til bygninger og planer for Vestfold, rettergang og straff, idrett og friluftsliv, religion og livssyn, samt skattemanntall og matrikler for Vestfold.

ØSTFOLD

Slekt og Data Østfold har i mange år jobbet med å transkribere kirkebøker. Filene sendes inn til Digitalarkivet, hvor de ligger gratis søkbare for alle. Det mangler nå kun et fåtall lister igjen å ferdigstille. ■ ■

BEST
PÅ SLEKT- OG
HISTORIEBØKER
PRIS OG
KVALITET

LAGE slektsbok?

.....

VI HJELPER DEG FRA MANUS TIL FERDIG BOK

.....

BOKDESIGN

- › Formgivning
- › Design av omslag
- › Bildebehandling

.....

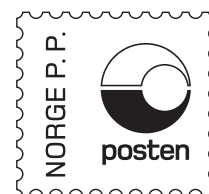
TRYKK

- › Stivbind og mykbind
- › Høy kvalitet
- › Frakt inkludert

.....

**Interface
Media**

www.interfacemedia.no

Returadresse:
Slekt og Data
Øvre Slottsgate 2B
NO-0157 Oslo

Høstens Slekt og Data-webinarer

Slekt og Data fortsetter å holde inspirerende digitale foredrag!
På vår nettside, **slektogdata.no**, kan du melde deg på våre fem kommende webinarer, som kan ses enkelt på PC, mobil, nettbrett osv.

Ikke mulighet til å se de direkte? Webinarene kan også ses i opptak i etterkant på vår nettside, i likhet med våre over 70 andre digitale foredrag.

Slektsprogram: Hvilket bør du velge?

Onsdag 20. september, kl. 11-12

FOREDRAGSHOLDER:
Heidi Sitara Fjeldvig,
erfaren slektsforsker
med IT-bakgrunn

Sulitjelma: Har du slekt som jobbet i gruvene?

Onsdag 11. oktober, kl. 11-12

FOREDRAGSHOLDER:
Caroline Martha Torrissen
fra Arkiv i Nordland

Slik bruker du Arkivportalen

Onsdag 8. november, kl. 11-12

FOREDRAGSHOLDER:
Pernille Fredriksen
fra Stiftelsen Asta

Nybegynnerkurs i slektsforskning

Tirsdag 24. oktober, kl. 11-12

FOREDRAGSHOLDER:
Heidi Ringsrød,
styreleder i Slekt og Data

Finn dine skog- finske røtter

Tirsdag 5. desember, kl. 11-12

FOREDRAGSHOLDER:
Bo Hansson, ekspert
på skogfinsk historie

slektogdata.no